Gemeente Oldebroek

Beleidsnotitie dorpshuizen: een (betaalbaar) huis van het dorp, nu en in de toekomst?

1 Samenvatting 4
1.1 Uitkomsten onderzoek 4
1.2 Conclusie en aanbevelingen 5
1.3 Visie op dorpshuizen 6
2 Inleiding 7
2.1 Aanleiding 7
2.2 Huidige situatie 7
2.3 Beoogde resultaten en werkwijze 9
2.3.1 Beoogde resultaten 9
2.3.2 Werkwijze 9
2.4 Leeswijzer 10
3 Wat is een dorpshuis? 10
4 De betekenis van dorpshuizen voor de samenleving 12
4.1 Dorpshuizen in de kern 12
4.1.1 Profielschetsen 12
4.1.2 Contact met het dorp en aansluiting op de behoeften 19
4.1.3 Conclusie 20
4.2 Wat bieden dorpshuizen? 20
4.2.1 Welke activiteiten bieden dorpshuizen (niet)? 20
4.2.2 Conclusie 22
4.3 Conclusie 22
5 Hoe worden dorpshuizen financieel gefaciliteerd? 23
5.1 Kosten gemeente per dorpshuis 23
5.1.1 Jaarlijkse totale kosten gemeente en kosten per inwoner 23
5.1.2 Eigendom, beheer en onderhoud 24
5.2 De boekhouding van dorpshuizen 25
5.2.1 Inkomsten en uitgaven 25
5.3 Conclusie 26
6 Dorpshuizen nu en in de toekomst 26
6.1 Conclusies en aanbevelingen 27
6.2 Dorpshuizen in de toekomst 28
6.2.1 Coronapandemie 28
6.2.2 Toekomstvisie 2030 28
6.2.3 Oldebroek voor Mekaar 28

6.2.4 Exploitatie overdag 28
6.2.5 Relatie met de gemeente 28
6.2.6 Samenwerking binnen de kern 29
6.2.7 Minder vrijwilligers 29
6.2.8 Duurzaamheid 29
6.2.9 Meerwaarde voor de gemeente 30
6.3 Wat geven dorpshuizen mee aan de gemeente 30
Bijlage A – Nadere regel subsidie dorpshuizen 36
Bijlage B – Algemene vragenlijst dorpshuizen 37
Bijlage C – Feedback dorpshuizen conceptvisie 43
Bijlage D – Activiteiten per dorpshuis 45

1 Samenvatting

Aanleiding

In iedere kern van de gemeente Oldebroek staat een dorpshuis. De gemeente besteedt in totaal veel middelen aan de dorpshuizen en daarom heeft de raad behoefte aan sturingsinformatie en beleidskaders over dit onderwerp. Deze wens sluit aan bij de volgende aanbeveling uit het rekenkameronderzoek naar maatschappelijk vastgoed (2016): “Er moet een beter inzicht komen hoeveel mensen daadwerkelijk ieder jaar gebruik maken van de faciliteiten van de dorps- en gemeenschapshuizen, zodat ieder jaar duidelijk wordt welk bedrag er per inwoner van het dorp besteed wordt om het dorps- en gemeenschapshuis in stand te houden”.

Aanvullend hierop gaf de commissie Samenleving en Bestuur aan dat bij maatschappelijk vastgoed het maatschappelijk rendement er ook toe doet. Deze notitie presenteert het onderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van bovengenoemde wensen. Op deze manier komt tegelijkertijd het huidige beleid rondom dorpshuizen aan bod en door het onderzoek worden hier aanbevelingen op geleverd. Tot slot wordt er een visie op dorpshuizen gepresenteerd.

Dit beleidsplan bevat geen specifieke doelen en een richting om daar te komen. Vanuit de visie Oldebroek voor Mekaar betekent dit dat de gemeente faciliterend is, dat we dorpshuizen faciliteren vanuit vertrouwen in de kracht van de samenleving.

Maatwerk

De gemeente Oldebroek heeft geen specifiek beleid voor dorpshuizen. Dit betekent niet dat er in de afgelopen jaren niets is opgeschreven of dat er helemaal geen beleid ten grondslag lag aan de dorpshuizen. Omdat de dorpshuizen zo verschillend zijn van elkaar is de afgelopen jaren maatwerk toegepast, binnen beleidskaders zoals geschetst in de toekomstvisie 2030, de bestuursovereenkomst 2018-2022, Oldebroek voor Mekaar en het beleidsplan sociaal domein. Het toepassen van maatwerk sluit aan bij de diversiteit van de dorpshuizen.

Toegankelijke accommodatie in iedere kern

De overeenkomst tussen de zes accommodaties is dat ze allemaal zijn aangemerkt als dorpshuis.

De gemeente beoogt met de dorpshuizen dat er in iedere kern een toegankelijke accommodatie is voor de inwoners van de gemeente Oldebroek. Inwoners kunnen hier met- en voor elkaar activiteiten organiseren en elkaar ontmoeten. Elk dorpshuis vult deze opdracht op een andere manier in.

Het woord dorpshuis is dan ook een verzamelnaam voor accommodaties die zich Kulthurhus, gemeenschapshuis, multifunctioneel centrum, buurthuis, dorpshuis of nog weer wat anders noemen (Dorpshuizenbeleid op maat, 2013).

1.1 Uitkomsten onderzoek

Onze zes dorpen verschillen in grootte. De grootte van het dorp heeft invloed op de hoeveelheid faciliteiten die er zijn. De invulling die besturen aan hun dorpshuis geven is mede afhankelijk van de grootte van het dorp. Ook bepalen behoeften die er leven in het dorp de invulling van het dorpshuis. Het is belangrijk dat hier op wordt aangesloten omdat een dorpshuis niet alleen van, maar ook vóór

het dorp is. Het bereik van de dorpshuizen, als indicator hiervoor, geeft aan dat dit het geval is omdat de gemiddelde inwoner het dorpshuis minimaal 4 keer per jaar bezoekt.

Wel zijn er grote verschillen in de bereikcijfers tussen de dorpshuizen. Hoewel dit wat zegt over de mate waarin er in behoeften van inwoners wordt voorzien, is de kanttekening bij deze indicator dat wanneer een dorpshuis meer aanbiedt er ook vaker een reden is om het dorpshuis te bezoeken. Dit aanbod is weer afhankelijk van de vraag en het bijbehorende draagvlak vanuit het dorp, de schaalgrootte en ondernemingszin. Anders gezegd: of, en in welke mate, een dorpshuis maatschappelijke meerwaarde levert wordt bepaald door verschillende factoren die met elkaar samenhangen en die factoren verschillen per kern.
Dit betekent dat dorpshuizen onderling niet met elkaar vergeleken kunnen worden op dit onderwerp op basis van enkele indicatoren, omdat dit geen recht doet aan de context. Kortom, een dorpshuis levert maatschappelijk rendement wanneer het er vóór het dorp is.

Uit bovenstaande blijkt dat onze dorpshuizen op hun eigen manier invulling geven aan de opdracht van de gemeente, mede afhankelijk van wat past bij het dorp qua karakter en grootte en de behoeften die er leven. Oftewel, dorpshuizen leveren maatwerk. De gemeente levert op haar beurt ook maatwerk aan de dorpshuizen. Omdat de dorpshuizen verschillend zijn door eerder genoemde factoren verschilt de ondersteuning vanuit de gemeente ook per dorpshuis. Dit uit zich in verschillen in eigendom, beheer en onderhoud van de accommodaties en financiering van dorpshuizen.

1.2 Conclusie en aanbevelingen

Dit onderzoek heeft deze verschillen in kaart gebracht, geduid en in perspectief gezet. Hoewel er per dorpshuis natuurlijk verbeterpunten zijn, volgen veel keuzes, zowel in de exploitatie door het bestuur als in de ondersteuning die de gemeente biedt, logisch voort uit de betreffende situaties. Een antwoord formuleren op de vraag of de kosten van de gemeente aan een dorpshuis in verhouding staan tot het maatschappelijk rendement dat het dorpshuis biedt, is jaarlijks onderdeel van de subsidieaanvraag in relatie tot de doelstellingen.

De raad geeft aan hierbij jaarlijks behoefte te hebben aan sturingsinformatie. Echter, zoals blijkt uit het onderzoek zijn de gebruikte indicatoren in dit onderzoek niet bruikbaar voor een vergelijking tussen dorpshuizen vanwege het maatwerk dat dorpshuizen leveren. Daarmee wordt voorbij gegaan aan de context. Dit betekent dat monitoringsinformatie niet een volledig beeld oplevert. Daarnaast sluit monitoring niet aan bij de opvatting dat we ons willen richten op de vraag vanuit de samenleving. Bovendien vraag dit extra ambtelijke capaciteit en meer tijd van vrijwilligersbesturen en beheerders. De eerste aanbeveling, aansluitend op Oldebroek voor Mekaar, is dan ook de volgende:

Aanbeveling 1: elk dorpshuis is en mag anders zijn omdat het vóór het dorp bestaat. Dit is leidend en daarmee blijft de ondersteuning ook verschillend. Vanwege dit maatwerk is cijfermatige monitoringsinformatie niet toereikend voor een juiste beoordeling. Sturing wordt daarom gedaan bij de subsidieverstrekking, waarbij door het college bij de verantwoording wordt beoordeeld of de doelstellingen uit de subsidiebeschikking worden (of zijn) nagekomen.

Ten tweede blijkt uit het onderzoek dat enkele dorpshuizen ook beschikken over een sportaccommodatie (gymzaal of sporthal). Het is zuiver om de subsidie die wordt geleverd aan het dorpshuis te scheiden van de subsidie die wordt geleverd voor de sportaccommodatie. Dat gebeurt nu niet bij elk dorpshuis. Daarom is de aanbeveling als volgt:

Aanbeveling 2: subsidies die worden verstrekt voor het beheer en exploitatie van sportaccommodaties die gehuisvest zijn in een dorpshuis worden uit de gemeentelijke begrotingspost voor de dorpshuizen gehaald en onder de sportvoorziening geschaard.

1.3 Visie op dorpshuizen

Naast dat dit onderzoek ingaat op de vragen vanuit de raad, inzicht in de huidige situatie biedt en aanbevelingen formuleert, bevat deze notitie ook een visie op dorpshuizen.

De toekomstsvisie 2030 zet in op het behoud van enkele basisvoorzieningen in alle kernen voor zover mogelijk, te weten basisonderwijs en een dorpshuis. Het vereist inzet en samenwerking van maatschappelijke partners en van de inwoners zelf. De gemeente wil dit actief ondersteunen. Afhankelijk van die inzet zijn meer voorzieningen mogelijk.

De opdracht aan dorpshuizen is dat ze een toegankelijke accommodatie zijn in de kern waar activiteiten door en voor inwoners van de betreffende kern worden georganiseerd en waar zo ontmoeting plaatsvindt. Deze opdracht is gegeven binnen het beleidskader van zelfstandigheid en zelfredzaamheid, en Oldebroek voor Mekaar.

Kansen

Eén van de kansen is een betere exploitatie overdag, daar de meeste dorpshuizen vooral 's avonds bezet zijn. Het is aan de dorpshuizen zelf om te onderzoeken of hier behoefte aan is, inschatten of het haalbaar is (gezien schaalgrootte) en in gesprek te gaan met (zorg)aanbieders.

Risico's

Een risico bij een ondernemend dorpshuisbestuur (en/of een niet toereikend subsidiebedrag) is een te eenzijdige focus op een gezonde exploitatie en zo de opdracht uit het oog te verliezen, bijvoorbeeld door verhuur aan commerciële partijen. In dit spanningsveld is de dorpshuisfunctie doorslaggevend en waar nodig ondersteunt de gemeente hierin. Enige verbintenis vanuit de gemeente met het dorpshuis, in de vorm van een subsidie of als eigenaar van het pand, kan helpend zijn in het waarborgen van de dorpshuisfunctie.

Naast dorpshuizen zijn er vaak meer maatschappelijke initiatieven aanwezig in een dorp (denk aan sportverenigingen met een eigen accommodatie) die in het belang van hun exploitatie activiteiten organiseren die in het verlengde van hun bestemming of buiten hun bestemming vallen. In de eerste plaats is het belangrijk dat er tussen de maatschappelijke initiatieven in het dorp afstemming plaatsvindt over de rol en positie die men heeft in het maatschappelijk veld, zodat er geen ongezonde concurrentie ontstaat. De gemeente kan hierin faciliteren door de dorpscontactambtenaar of opbouwwerker in te zetten die hierin een bemiddelende rol vervult. In de tweede plaats is het, wanneer er initiatieven worden georganiseerd die buiten de vergunde mogelijkheden vallen, aan de gemeente om hier op te handhaven. Naast afstemming tussen maatschappelijke initiatieven kan in de toekomst het combineren en multifunctioneel gebruiken van accommodaties uitkomst bieden. Zo worden ruimtes beter benut, is er meer samenwerking en aansluiting in plaats van concurrentie en het verhoogt bovendien de ontmoetingsfunctie.

Een landelijke trend is het afnemende aantal vrijwilligers. Bijna alle dorpshuisbesturen hebben moeite met het vinden van opvolging. Bovendien vraagt een bestuursfunctie, behalve een forse tijdsinvestering van vrijwilligers, zeker bij grotere dorpshuizen ook enige technische en/of bestuurlijke kennis wat het vinden van vrijwilligers nog moeilijker maakt. Zeker wat betreft kleinere dorpshuizen is het daarom van belang, dat hoewel het beleid zo autonoom mogelijk is, de gemeente er ook rekening mee houdt dat er grenzen zitten aan de belastbaarheid van vrijwilligers en dat wat gevraagd wordt van dorpshuizen past bij de schaalgrootte.

Wederzijdse meerwaarde
Tot slot geeft een dorpshuis niet alleen meerwaarde in het dorp maar zijn de dorpshuizen ook een meerwaarde voor de gemeente. Het biedt een betrokken ingang in de kernen voor de gemeente en is daarmee een voorziening om te koesteren.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

In elke kern van de gemeente Oldebroek staat een dorpshuis. Het karakter en de grootte van de kern zie je terug in het dorpshuis. Onze dorpshuizen verschillen van elkaar. De gemeente besteedt veel middelen aan de dorpshuizen. Dit roept vragen op bij de jaarlijkse begrotingsvergadering.

Daarnaast sprak de raad in de commissievergadering Samenleving en Bestuur van 16 februari 2017 over een rekenkameronderzoek maatschappelijk vastgoed. In deze vergadering gaf de raad aan behoefte te hebben aan sturingsinformatie en beleidskaders over dit onderwerp. Deze notitie specificeert zich binnen het maatschappelijk vastgoed op de dorpshuizen.

De aanbeveling wat betreft dorpshuizen in het rekenkamerrapport is als volgt: “Er moet een beter inzicht komen hoeveel mensen daadwerkelijk ieder jaar gebruik maken van de faciliteiten van de dorps- en gemeenschapshuizen, zodat ieder jaar duidelijk wordt welk bedrag er per inwoner van het dorp besteed wordt om het dorps- en gemeenschapshuis in stand te houden”.

Aanvullend gaf de commissie aan dat het bij maatschappelijk vastgoed daarnaast ook gaat om het maatschappelijk rendement, en dat raad en college daarover met elkaar in gesprek dienen te gaan. Deze notitie is opgesteld met als doel inzicht te bieden in de middelen die de gemeente besteedt aan dorpshuizen en het maatschappelijk rendement (waaronder het aantal gebruikers jaarlijks) van deze voorzieningen.

2.2 Huidige situatie

De gemeente Oldebroek heeft nog geen beleid vastgesteld voor dorpshuizen. Dit betekent niet dat er is de afgelopen jaren niets is opgeschreven of dat er helemaal geen beleid ten grondslag lag aan de dorpshuizen. Omdat de dorpshuizen zo verschillend zijn van elkaar is de afgelopen jaren maatwerk toegepast, binnen de volgende beleidskaders:

- In de toekomstvisie Oldebroek 2030 staat beschreven dat iedere kern een dorpshuis heeft en dit hoog gewaardeerd worden als ontmoetings- en activiteitenplek. Daarnaast biedt de toekomstvisie een kader voor toekomstig gemeentelijk beleid. Wat betreft de toekomst wordt ingezet op een hoge omgevingskwaliteit en een compleet voorzieningenaanbod met de regio. Belangrijk voor een leefbare samenleving zijn de voorzieningen. De koers voor de toekomst is als volgt: behoud van

enkele basisvoorzieningen in alle kernen voor zover mogelijk, te weten basisonderwijs en een dorpshuis.
- Ook in de **bestuursovereenkomst 2018-2022** wordt benadrukt dat het voorzieningsniveau belangrijk is voor de leefbaarheid van de dorpen en dat dorpshuizen hier ook onder vallen.
- Het volgende kader waarbinnen gewerkt wordt betreft **Oldebroek voor Mekaar** (OvM). Hierin wordt gestreefd naar een samenleving waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeente elkaar stimuleren om zelf verantwoordelijkheid te nemen en actief bij te dragen aan de gemeenschap. Oldebroek voor Mekaar is een blijvende benadering en motto, voor meer verantwoordelijkheid en zelfsturing van onze samenleving en voor een andere, ondersteunde en faciliterende, gemeente. Wat betreft dorpshuizen betekent dit dat besturen en gebruikers van dorpshuizen gezamenlijk invulling geven aan het dorpshuis. Gemeentelijk beleid was de afgelopen jaren gericht op ondersteunen en faciliteren van dorpshuizen en deze zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren.
- Het laatste kader waarbinnen het dorpshuizenbeleid vorm krijgt is het **beleidsplan sociaal domein**. Dit beleidsplan sluit aan bij de beweging van Oldebroek voor Mekaar. De ondersteuning van de gemeente aan de samenleving in dit plan heeft steeds als doel: de zelfstandigheid en zelfredzaamheid om mee te doen aan de samenleving te bevorderen. In dit plan wordt er ook ingezet op preventie en dit uit zich onder andere in het stimuleren van buurtkracht en ontmoetingsmomenten in de dorpen. Dorpshuizen kunnen hier een plek voor bieden.

Oftewel, een dorpshuis werd in het verleden, maar wordt ook nu en in de toekomst, in elk dorp als een basisvoorziening beschouwd waar door de besturen en gebruikers zelf invulling aan wordt gegeven.

In de praktijk is hier vanuit de gemeente de afgelopen jaren als volgt uitvoering aan gegeven:

- De uitvoering van ons OvM beleid is dat het exploiteren van een dorpshuis zoveel mogelijk door de samenleving moet worden opgepakt. Dit betekent dat dorpshuizen dus zo zelfstandig mogelijk moeten zijn. In de praktijk heeft de gemeente op verschillende manieren bemoeienis met de dorpshuizen, maar de exploitatie van het dorpshuis is niet in handen van de gemeente.
- De gemeente ondersteunt de dorpshuizen op twee manieren:
  a. De gemeente is eigenaar van het pand en stelt dit beschikbaar aan het dorp(shuisbestuur). Hier liggen huur- of bruikleenovereenkomsten aan ten grondslag. Dit type ondersteuning valt onder gebouwenbeheer omdat het gaat over de technische aspecten van gemeentelijk vastgoed. Op deze manier werkt de gemeente samen met drie dorpshuizen (Noordeinde, 't Loo en Wezep).
  b. De tweede vorm is ondersteuning bij bedrijfsvoering. Dat betekent dat dorpshuizen subsidie ontvangen hiervoor. Voor de subsidieregeling hebben de dorpshuizen één beleidsadviseur binnen team Samenleving als aanspreekpunt (zie bijlage A). Het doel van deze regeling is: het in standhouden van een dorpshuis in de gemeente Oldebroek dat toegankelijk is voor de inwoners van de gemeente Oldebroek en waar activiteiten worden georganiseerd door en voor de inwoners van de gemeente Oldebroek. De hoogte van de subsidie wordt gebaseerd op de afzonderlijke afspraken per dorpshuis.

  Bij beide componenten is er sprake van maatwerk. Bij gebouwenbeheer is dit wel binnen het kader van soberheid en doelmatigheid, zie ook het kopje 'aanverwante beleidsterreinen'.

- In 2013 is er een onderzoek geweest naar de horecamogelijkheden in dorpshuizen, om de Oldebroekse dorpshuizen financieel levensvatbaar te houden. Op basis van dit onderzoek zijn er in de gemeente nu vier dorpshuizen die werken met een horecaconvenant en twee dorpshuizen die een volledige commerciële horecavergunning hebben. Het doel van het convenant is voorkomen dat dorpshuizen oneerlijke concurrentie vormen voor horecabedrijven. Dit betekent dat de betreffende dorpshuizen binnen het convenant een beperkt aantal bijeenkomsten mogen organiseren waarbij alcohol geschonken wordt.

Tot slot zijn er wat betreft dorpshuizen aanverwante beleidsterreinen:
- De eerste is al genoemd en betreft gebouwenbeheer. Het beleidsplan **gemeentelijke gebouwen 2015-2019** (maar nog steeds van kracht) stelt vast dat het vastgestelde kwaliteitsniveau van gemeentelijke gebouwen 'sober en doelmatig' is. 'Er wordt gestreefd naar een doelmatige en duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte en gebouwen, zodat de samenleving deze goed kan gebruiken. Prioriteit ligt bij het voorkomen van gevaarlijke en ongewenste situaties voor de samenleving en het realiseren van een voor de gebruiker acceptabele onderhoudstoestand van de leefomgeving. Dat is een omgeving die als prettig ervaren wordt'. Vanuit dit beleidsplan zijn beheerplannen opgesteld voor de gemeentelijke gebouwen, waaronder drie dorpshuizen (zie hiervoor paragraaf 5.1.2).
- Daarnaast beschikken twee dorpshuizen (de Bouwakker en Kulthurhus de Talter) over een gymzaal of sporthal, deze vallen onder het sportaccommodatiebeleid. Zowel de gymzaal als de sporthal zijn overgedragen aan de verenigingen van het dorpshuis. Voor de exploitatie van de sportzaal ontvangen deze dorpshuizen een subsidie van de gemeente.
- Hier op aansluitend heeft de gemeente vanuit **onderwijsbeleid** de verplichting om ruimte voor bewegingsonderwijs van het primair onderwijs te faciliteren. Dit kan door de gymzaal onderdeel te laten zijn van het schoolgebouw of door gebruik te maken van een externe zaal die buiten schooltijden beschikbaar is voor verenigingen. Hiervan is sprake in Kulthurhus de Talter en dorpshuis de Bouwakker.
- Tot slot zijn in het kader van **het lokaal preventie-en sportakkoord** in 2019 de gemeentelijke gebouwen, waaronder de dorpshuizen die in eigendom zijn van de gemeente, rookvrij geworden.

2.3 Beoogde resultaten en werkwijze

2.3.1 Beoogde resultaten

Allereerst beschrijft deze notitie het beleid waar in de praktijk reeds vorm aan wordt gegeven. Daarnaast geeft het antwoord op de vragen vanuit de raad met betrekking tot dorpshuizen en daarmee wordt ook uitvoering gegeven aan de aanbeveling in het rekenkameronderzoek. Hiertoe wordt ingegaan op:

a. het maatschappelijk rendement dat de dorpshuizen leveren;
b. de kosten van het dorpshuis voor de gemeente per inwoner;
c. het toekomstperspectief voor de dorpshuizen in de gemeente Oldebroek (de visie).

Naast inzicht in het maatschappelijk rendement en de kosten voor de gemeente levert deze notitie ook aanbevelingen op waar op beleidsniveau verder vorm aan wordt gegeven. Het toekomstperspectief (de visie) biedt tot slot kaders voor de toekomst.

2.3.2 Werkwijze

Om tot deze notitie te komen is eerst een documentenonderzoek gedaan naar de dorpshuizen, vervolgens zijn er gesprekken gevoerd met diverse betrokken ambtenaren en daarna zijn er gesprekken met alle dorpshuisbesturen gevoerd door middel van interviewvragen (zie bijlage B).

Alle dorpshuizen beschikken over enthousiaste en betrokken vrijwilligersbesturen en het was van beide kanten goed om dit gesprek te voeren. De besturen stelden de tijd en de belangstelling op prijs en de onderzoekers hebben enorm veel informatie van hen gekregen. De documenten en interviews zijn vervolgens gecombineerd in deze notitie.

De conceptversie is vervolgens voorgelegd aan de dorpshuizen en zo is dit einddocument tot stand gekomen (zie bijlage C: 'Feedback dorpshuizen conceptvisie' voor de wijzigingen die hieruit zijn voortgekomen).

Ten tijde van het schrijven bevinden we ons midden in de Covid-19 pandemie. Om een goed beeld te krijgen van de dorpshuizen hebben veel van de gestelde vragen, en daarmee de verzamelde data, betrekking op het jaar 2019, toen er nog een volledig ' normaal' jaar gedraaid kon worden. Ook is er samen met dorpshuizen gekeken naar de situatie tijdens corona en de toekomst.

2.4 Leeswijzer

Voordat de verschillende inzichten uit het onderzoek aan bod komen wordt in het volgende hoofdstuk (3) ingegaan op de vraag wat een dorpshuis is en wat de gemeente met een dorpshuis beoogt.

Vervolgens geeft hoofdstuk 4: 'de betekenis van dorpshuizen in de samenleving' aan wat het maatschappelijk rendement is van onze dorpshuizen. Hiertoe wordt elk dorpshuis in de context van de kern geplaatst en worden bezoekersaantallen vermeld. Ook wordt ingegaan op wat dorpshuizen bieden in termen van activiteiten.

Het financiële plaatje wordt in hoofdstuk 5 gepresenteerd. Er wordt niet alleen ingegaan op de kosten voor de gemeente per dorpshuis en per inwoner van de kern, ook wordt om deze kosten beter te kunnen duiden ingegaan op de boekhouding van de dorpshuizen. De conclusies met de daaruit volgende aanbevelingen komen aan bod in hoofdstuk 6: 'dorpshuizen nu en in de toekomst'. Het tweede gedeelte van dit afsluitende hoofdstuk bevat het toekomstperspectief: de visie op dorpshuizen.

3 Wat is een dorpshuis?

Het woord dorpshuis is een verzamelnaam voor accommodaties die zich Kulthurhus, gemeenschapshuis, multifunctioneel centrum, buurthuis, dorpshuis of nog weer wat anders noemen (Dorpshuizenbeleid op maat, 2013). De gemeente Oldebroek kent zes dorpshuizen:

- de Bouwakker in Hattemerbroek;
- de Brinkhof in Wezep;
- 't Grinthuus op 't Loo;
- de Heerdt in Oosterwolde;
- 't Noorderhuukien op Noordeinde;
- de Talter in Oldebroek.

De gemeentelijke ondersteuning (die twee vormen bevat, namelijk ondersteuning in de vorm van een gebouw en/of ondersteuning bij de bedrijfsvoering door middel van een subsidie) is gebaseerd op maatwerk en verschilt daarmee per dorpshuis. Zie voor een overzicht hiervan onderstaande tabel 1.

Tabel 1: Overzichtstabel dorpshuizen gemeente Oldebroek.

Kern	Inwoner-aantal	Naam	Organisatievorm	Subsidie gemeente		Pand eigendom gemeente	
				ja	nee	ja	nee
Wezep	12.089	MFC de Brinkhof	Stichting	x		x	
't Loo	1.276	't Grinthuus	Stichting	x		x	
Oldebroek	6.287	Kulthurhus de Talter	Vereniging	x			x
Noordeinde	258	't Noorderhuukien	Vereniging		x	x	
Oosterwolde	2.195	De Heerdt*	Vereniging		x		x
Hattemerbroek	1.499	De Bouwakker	Vereniging		x		x

Zoals uit de tabel blijkt is de gemeente eigenaar van drie accommodaties (Hart van Oosterwolde niet meegenomen) en heeft de gemeente een subsidierelatie met drie organisaties. Oftewel, de gemeente heeft in totaal met vijf dorpshuizen een relatie: door het beschikbaar stellen van een subsidie en/of een pand. In totaal is er met vijf dorpshuizen een (indirecte) subsidierelatie, door het beschikbaar stellen van een subsidie en/of een pand. Strikt genomen gaat deze visie dan ook niet alleen over dorpshuizen die onder het maatschappelijk vastgoed vallen, maar alle dorpshuizen. Deze tabel zegt nog niets over de mate waarin dorpshuizen ondersteuning ontvangen. Hier gaat hoofdstuk 5 op in.

Volgens de besturen van de dorpshuizen in Oldebroek is een dorpshuis een laagdrempelige plek waar alle bewoners, jong en oud, elkaar kunnen ontmoeten, waar onderlinge verhoudingen ontstaan en versterkt worden, waar verenigingen onderdak vinden en waar vergaderd wordt. Ook kunnen er commerciële horeca-activiteiten plaatsvinden.

Daarnaast kan een dorpshuis ook maatschappelijke organisaties huisvesten en er op gericht zijn om zoveel mogelijk spelers onder één dak brengen. Dorpshuizen zijn zo het kloppend (maatschappelijk) hart van het dorp, al dan niet met een beheerder.

Oftewel, ook in de gemeente Oldebroek is het woord "dorpshuizen" een verzamelnaam geworden. Het verschilt per dorpshuis waar de focus op ligt. Deze opvatting sluit aan bij eerder vastgesteld beleid van de gemeente, specifiek Oldebroek voor Mekaar, dat besturen en inwoners zelf invulling kunnen geven aan hun dorpshuis.

De gemene deler is dan ook vooral dat alle hierboven genoemde accommodaties tot op heden zijn aangemerkt als dorpshuis in de gemeente Oldebroek en daarmee in aanmerking kunnen komen voor subsidie volgens de nadere regel subsidie dorpshuizen (zie bijlage A). De gemeente wil er voor zorgen dat er in iedere kern een toegankelijke accommodatie is voor de inwoners van de gemeente Oldebroek waar activiteiten door en voor inwoners van de betreffende kern worden georganiseerd en waar zo ontmoeting plaatsvindt.

Hoe invulling wordt gegeven aan deze opdracht verschilt per dorpshuis. Dit komt aan bod in het volgende hoofdstuk wat in gaat op de plek die elk dorpshuis inneemt in de kern en wat het dorpshuis biedt in de kern.

4 De betekenis van dorpshuizen voor de samenleving

Voorzieningen zijn belangrijk voor een leefbare samenleving. Dorpshuizen worden in de toekomstvisie 2030 en in de bestuursovereenkomst 2018-2022 aangemerkt als één van de basisvoorzieningen in de kern die bijdragen aan de leefbaarheid. Waarbij elke kern zijn eigen identiteit heeft. Dit betekent automatisch dat het per kern verschilt hoe een dorpshuis bijdraagt of zou moeten bijdragen aan de leefbaarheid. Oftewel, dorpshuizen dienen in de context van het dorp te worden geplaatst om te kunnen beantwoorden welke betekenis ze hebben voor de samenleving, oftewel wat het maatschappelijk rendement is. Hiertoe plaatst paragraaf 4.1 dorpshuizen in hun kern. Vervolgens gaat paragraaf 4.2 in op wat het dorpshuis zelf biedt in de kern.

4.1 Dorpshuizen in de kern

Deze paragraaf plaatst dorpshuizen in de kern door middel van een profielschets van de dorpen en dorpshuizen en door in te gaan op de aansluiting bij het dorp en de bezoekersaantallen.

4.1.1 Profielschetsen

De profielschetsen geven inzicht in het karakter van het dorp en het dorpshuis. Ook geeft het inzicht in hoe elk dorpshuis invulling geeft aan de opdracht van de gemeente aan dorpshuizen. Die invulling vindt plaats doormiddel van de volgende drie functies:

1. Ontmoetingsruimte voor sociale contacten bewoners
2. Verhuren van ruimte, en op deze manier:
    a. Ruimte bieden aan inwoners en verenigingen met een eigen programma
    b. Ruimte/onderdak bieden aan (maatschappelijke) organisaties
3. Het zelf organiseren van activiteiten (door bestuur of activiteitencommissie).

Het verschilt per dorpshuis in welke mate deze functies aanwezig zijn en welke rol het bestuur van het dorpshuis hierbij inneemt. Belangrijk is vooral dat dit aansluit bij de behoeften die leven in het dorp en dat er op die manier maatschappelijke meerwaarde wordt gecreëerd door middel van het dorpshuis. Verder is het voor de plek die het dorpshuis inneemt in het dorp van belang om in kaart te brengen of het dorpshuis één van de weinige voorzieningen in het dorp is, of dat er nog andere commerciële en niet-commerciële accommodaties zijn waar organisaties en verenigingen zich kunnen huisvesten, waar activiteiten worden georganiseerd en waar ontmoeting plaatsvindt. Dit bepaalt mede welke rol het dorpshuis wel, maar ook niet dient in te nemen. Al deze informatie, verkregen uit de interviews met dorpshuisbesturen en dorpscontactambtenaren, is opgenomen in een profielschets per dorp(shuis).

Een algemene opmerking over het karakter van de dorpen in de gemeente Oldebroek is naar aanleiding van een onderzoek uitgevoerd door Citisens (2021)[1]. In dit onderzoek valt op dat de groep ‘zelfbewuste aanpakkers’ in heel de gemeente Oldebroek sterk oververtegenwoordigd is (42%) in vergelijking met Nederland (16%). Kenmerkend aan deze groep is dat ze zich bij relatief veel

[1] Citisens heeft een betrokkenheidsanalyse uitgevoerd (april, 2021) die inzicht geeft in de mate waarin de acht, door Citisens opgestelde, betrokkenheidsprofielen aanwezig zijn in de gemeente Oldebroek.

onderwerpen betrokken voelen en deze houding omzetten in actie. Ze helpen ook graag mee in de uitvoering van werkzaamheden. Ook is in vergelijking met andere groepen de betrokkenheid bij het verenigingsleven hoog en doen ze relatief veel vrijwilligerswerk. Deze conclusie geldt voor alle kernen in de gemeente Oldebroek. Onderstaande kaders geven een schets per kern en dorpshuis.

Wezep - MFC de Brinkhof

Wezep is een dorp met veel kerken (met faciliteiten voor vergaderingen, groepsbijeenkomsten en zelfs beschikken over horecamogelijkheden). Ook kent Wezep veel sportverenigingen met een eigen accommodatie. Wezep is de grootste kern in onze gemeente. Er is in Wezep een andere sociale cohesie dan in andere kernen vanwege de grootte. Mensen vinden elkaar bij kerken, scholen en sport- en culturele verenigingen, maar het is niet zo dat iedereen elkaar kent. Andere faciliteiten, waar ontmoeting plaatsvindt, zijn de Huiskamer en de Klinker. Naast deze niet-commerciële voorzieningen kent Wezep ook kroegjes, restaurantjes en zalencentrum Coelenhage waar inwoners en verenigingen terecht kunnen.

MFC De Brinkhof neemt volgens het stichtingsbestuur niet de plek van een dorpshuis in traditionele zin in (waar het volgens hen draait om sociale ontmoeting) maar van een multifunctioneel centrum (MFC). Ruimtes verhuurt men vooral maatschappelijke organisaties die gevestigd zijn in het deel van de gemeente Oldebroek.

De maatschappelijke meerwaarde is dan ook dat er allemaal maatschappelijke organisaties bij elkaar zitten en dat hierdoor ontmoeting plaatsvindt. Verhuur aan verenigingen is niet van toepassing omdat die veelal een eigen accommodatie hebben. Deze invulling van de Brinkhof is een bewuste keuze geweest tijdens de verbouwing.

Daarnaast is het gebouw efficiënt ontworpen omdat er al veel ander aanbod (zaalruimte) was. Het bestuur organiseert zelf geen activiteiten en er is geen activiteitencommissie. Wel organiseert SWO, gevestigd in de Brinkhof, activiteiten. Het bestuur vraagt zich af in hoeverre er in Wezep behoefte is aan gezellige en sfeervolle activiteiten vanuit het dorpshuis. Het bestuur neemt deze vraag uit de samenleving namelijk niet waar.

Het MFC verschilt van onze andere dorpshuizen. De exploitatie van het MFC in Wezep is voor het grootste deel van het pand de verantwoordelijkheid van het bestuur. In dit gedeelte zijn de bibliotheek en SWO gehuisvest, ook zijn er vergaderruimtes en is er een ontmoetingsplein. De gemeente heeft ook een deel in eigen beheer. In dit gedeelte hebben het Centrum Jeugd en Gezin, het Sociaal Team, Icare, de politie en Vluchtelingenwerk een plek gevonden.

't Loo – 't Grinthuus

't Loo is een gemoedelijk dorp en er is sprake van 'ons kent ons'. Naast het dorpshuis kent het dorp een horecagelegenheid met speeltuin en er is een ATB vereniging met sportaccommodatie waar sociale ontmoeting plaatsvindt. In de accommodatie van deze sportvereniging vinden alleen activiteiten voor leden plaats.

Het bestuur, een stichtingsbestuur, omschrijft het dorpshuis als een plek waar jong en oud naar toe kunnen gaan voor het doen ontstaan en versterken van de onderlinge verhoudingen en dit is dan ook de meerwaarde die het dorpshuis in het dorp heeft. In tegenstelling tot de meeste andere besturen organiseert het bestuur van het dorpshuis zelf ook activiteiten. Er is geen activiteitencommissie aanwezig. Een ontwikkeling is dat het bestuur de entree frisser en uitnodigender wil gaan maken. Behalve deze uiterlijke verandering merkt het bestuur dat door het ontwikkelen van koffieochtenden er ook positiever naar het dorpshuis wordt gekeken door het dorp.

Noordeinde – 't Noorderhuukien

Noordeinde wordt omschreven als een hechte gemeenschap: de onderlinge verbinding is er heel goed. Daarnaast is het een open gemeenschap waarin men gemakkelijk integreert. Vermeldenswaardig is dat in de betrokkendheidsanalyse van Citisens Noordeinde zelfs volledig uit 'zelfbewuste aanpakkers' bestaat.

Naast het dorpshuis kent Noordeinde een basisschool en een kerk. Beide voorzieningen maken gebruik van de ruimte die het dorpshuis biedt. Het 't Noorderhuukien vormt daarmee het middelpunt van het dorp waar lief en leed wordt gedeeld.

De maatschappelijke meerwaarde is dat er voor iedereen, van jong tot oud, activiteiten worden georganiseerd. Kenmerkend is dat het een gezinsgebeuren is. Samen met 't Loo is dit bestuur het enige bestuur dat ook zelf activiteiten organiseert (of via werkgroepen waar dan een bestuurslid bij aanwezig is). Het verenigingsbestuur van het dorpshuis wordt gevormd door Belangengemeenschap Noordeinde. Deze vereniging houdt zich met veel meer dan alleen het dorpshuis bezig.

Oldebroek – Kulthurhus de Talter en de Zwikmeule

Oldebroek is een relatief grote kern in de gemeente en kent ten opzichte van de kleinere kernen wat minder sterke onderlinge verbinding. Het dorp kent meerdere kerken waar regelmatig vergaderingen plaatsvinden, een zalencentrum en een aantal horecagelegenheden.

De schaal en inrichting van het dorpshuis is daarmee ook anders. De Talter is een trefpunt voor alle Oldebroekers, jong en oud, voor sport, gezondheidszorg, cultuur etc. De bezoekers hebben niet altijd raakvlakken met elkaar maar dit kan versterkt worden doordat men elkaar op allerlei gebieden ontmoet binnen het Kulturhus.

De maatschappelijke meerwaarde komt dan ook tot uiting in de Kulturhusgedachte: een mix aan spelers (met een verschillende achtergrond) onder één dak brengen, zowel verenigingen als organisaties. Wat betreft het huisvesten van organisaties lijken de Talter en de Brinkhof op elkaar. Het verschil is dat de Talter ook over een sporthal beschikt waar sportverenigingen gebruik van maken. De beheerder organiseert activiteiten, maar hiervoor blijkt weinig animo te zijn. Het zijn vooral verenigingen die activiteiten voor de eigen leden organiseren. De Talter wordt bestuurd door een verenigingsbestuur.

Het bestuur is nauw betrokken bij de exploitatie en heeft een aantal jaren geleden het pand de Zwikmeule van de bibliotheek overgenomen. Dit extra gebouw naast de Talter dient als vergader- en trainingslocatie voor verschillende maatschappelijke organisaties en bedrijven en zorgt voor een gezonde financiële positie.

Oosterwolde – de Heerdt

Oosterwolde is een kleine kern waar een gemoedelijke sfeer heerst en waar veel saamhorigheid is. Kenmerkend is dat het dorp een bruisend verenigingsleven kent en veel zelf doet, zoals het onderhoud van groen. Het dorp kent verder geen horecagelegenheden. Kerken zouden ruimtes kunnen bieden maar doen dit niet actief en springen alleen bij wanneer nodig.

Het (verenigings)bestuur geeft aan dat het dorpshuis een goede afspiegeling is van het dorp: gemoedelijk en kleinschalig.

De maatschappelijke meerwaarde is dat het dorpshuis een verbindende factor is tussen de verenigingen van het dorp. Dit sluit aan bij het feit dat het verenigingsleven zo belangrijk is in Oosterwolde. Daarnaast voorziet de Heerdt in de behoefte (van voornamelijk senioren) om in eigen dorp een feestje te kunnen vieren. Hier is voldoende mogelijkheid voor daar de Heerdt een commerciële horecavergunning heeft.

Het bestuur organiseert zelf geen activiteiten, wel zijn er binnen de vereniging activiteitencommissies. Zij organiseren de meeste activiteiten. Daarnaast wordt het beheerteam steeds actiever in het ontplooien van activiteiten. Ideeën worden deels opgehaald in het dorp maar zijn ook een kwestie van uitproberen.

Een belangrijke ontwikkeling is het Hart van Oosterwolde. Hier vindt het dorpshuis straks ook een plek. De wens is dat alle functies van een dorpshuis hier volledig tot uiting komen. Bijvoorbeeld door middel van het inlijven van de bibliotheek en een aantrekkelijker pand dat ook jongeren aan zou moeten trekken. Daarnaast ziet het bestuur mogelijkheden in het overdag beter exploiteren van het dorpshuis.

Hattemerbroek – de Bouwakker

Hattemerbroek is een kleine, hechte gemeenschap en het dorpshuis is een primaire voorziening in het dorp. Het dorp heeft in de jaren ’60 via een crowdfundingsactie de middelen ingezameld. Naast het dorpshuis is er in het dorp een kerk en een voetbalvereniging met een eigen accommodatie.

Het dorpshuis, dat wordt bestuurd door een verenigingsbestuur, is toegankelijk voor inwoners, verenigingen, partijen, bedrijven en overige instanties om wat te organiseren. Een plek kunnen bieden aan allerlei doelgroepen is dan ook wat volgens het bestuur de bedoeling is van een dorpshuis en dat geeft het dorpshuis maatschappelijke meerwaarde.

Daarnaast ontstaan er sociale contacten en worden deze er onderhouden. Het dorpshuis heeft een commerciële horecavergunning. Er worden geen activiteiten georganiseerd door het bestuur, beheerder of een activiteitencommissie. Dit wordt gedaan door verenigingen. Het bestuur zou wel willen dat deze functie zich meer ontwikkelt. Voor de toekomst kijkt het bestuur vooral naar de jonge inwoners in het dorp. Juist de coronasituatie biedt volgens hen mogelijkheden voor vernieuwingen omdat mensen merken dat ze het sociale contact missen.

Uit deze profielschetsen blijkt dat de vier kleinere dorpen (zie tabel 1 in hoofdstuk 1 voor inwoneraantallen) over weinig tot geen andere faciliteiten beschikken dan het dorpshuis. Oftewel, het dorpshuis is hier een basisvoorziening. In de twee kleinste dorpen, Noordeinde en op ’t Loo is het dorpshuis een plek voor ontmoeten, de besturen dragen hier aan bij door zelf activiteiten te organiseren.

Naarmate dorpen groter worden zijn de dorpshuizen meer gericht op het huisvesten van partijen (verenigingen en/of maatschappelijke organisaties). Activiteiten vinden dan vooral plaats binnen de verenigingen. De dorpshuizen in de middelgrote dorpen, Hattemerbroek en Oosterwolde, willen ofwel meer activiteiten zelf organiseren, dan wel organiseert het beheerteam activiteiten. Dit lijkt te passen bij de omschrijving dat de dorpen hoewel wat groter, wel hechte gemeenschappen zijn en dat hier daarom ook meer animo voor (b)lijkt te zijn dan in de grootste dorpen, Oldebroek en Wezep.

Kortgezegd lijkt het dat de invulling die aan het dorpshuis wordt gegeven mede afhankelijk is van de grootte van het dorp. Tot slot valt in de profielschetsen op dat vier dorpshuizen in een vereniging en twee dorpshuizen in een stichting zijn georganiseerd. De eerste organisatievorm betekent dat leden

betrokken zijn bij het beleid en daarmee het gebruik van het dorpshuis, en via de jaarvergadering het bestuur hier op kan aanspreken. Bij een stichting is dit niet het geval en besluit een bestuur autonoom.

4.1.2 Contact met het dorp en aansluiting op de behoeften

Hoe invulling wordt gegeven aan het dorpshuis is niet alleen afhankelijk van de grootte van het dorp, maar ook van de behoeften die er in het dorp leven. Inzicht in die behoeften ontstaat door goed contact met het dorp.

In de kleinere kernen is ofwel een bestuurder van het dorpshuis ook onderdeel van de dorpsgroep, dan wel vormt het bestuur van de dorpsgroep (Belangengroep Noordeinde) ook het bestuur van het dorpshuis. In Oosterwolde is dorpsbelangen lid van vereniging de Heerdt en wordt de accommodatie door hen gebruikt. Deze constructies zorgen voor een extra verbinding van dorpshuizen met het dorp. In de twee grotere kernen is er minder sprake van contact. Dit neemt niet weg dat ze elkaar wel weten te vinden. Alle dorpshuizen geven dan ook aan inzicht te hebben in de behoeften die er leven in het dorp omdat zij, en eventuele beheerders, in hetzelfde dorp wonen.

Het bereik van een dorpshuis (zie tabel 2), het jaarlijks aantal bezoekers en deelnemers per dorpshuis afgezet tegen het aantal inwoners, is een indicator die aangeeft of er naast inzicht in de behoeften ook aan wordt gesloten op die behoeften. Met deelnemers bedoelen we mensen die zelf actief iets ondernemen, bijvoorbeeld omdat ze lid zijn van een vereniging, en daardoor regelmatig in het dorpshuis te vinden zijn. Bij bezoekers gaat het om passief gebruik, zoals inloop en consumpties. Het bereik in de onderste rij drukt vervolgens uit hoe vaak de gemiddelde inwoner per jaar in het dorpshuis komt, als deelnemer of bezoeker.

Tabel 2: Bereik van het dorpshuis in 2019

	Bouwakker	Brinkhof	Grinthuus	Heerdt	Noorderhuukien	Talter
Inwoners	1.499	12.089	1.276	2.195	258	6.287
Deelnemers	10.000	1200	382	12.000	2.450	100.000
Bezoekers	1.500	35.636	4.340	3.000	2.800	10.000
Totaal	11.500	36.836[2]	4.722	15.000	5.250	110.000
Gemiddeld aantal bezoeken per inwoner per jaar	8	3	4	7	20	18

N.b. cijfers zijn door dorpshuizen zelf aangeleverd

[2] MFC de Brinkhof. Dit zijn incomplete cijfers. Het betreft aantal bezoekers/deelnemers in het deel dat de stichting huurt, aangeleverd door SWO en de bibliotheek. Er is geen zicht op het aantal deelnemers dat gebruik maakt van vergaderruimtes en op de overige bezoekers. Daarnaast ontvangt het CJG in het gemeentelijk gedeelte van het dorpshuis 4.100 personen (bereik: 3.4). Dit zijn inwoners van alle kernen, niet alleen uit Wezep. Bezoekersaantallen en deelnemers bij het Sociaal Team, Icare de politie en Vluchtelingenwerk worden niet gemeten.

Alle dorpshuizen worden per inwoner minstens gemiddeld 4 keer per jaar bezocht (‘t Grinthuus) (MFC de Brinkhof niet meegerekend wegens incompleet overzicht). Daarna volgen de Bouwakker en de Heerdt met een gemiddelde rond de 7. Uitschieters zijn de Talter (18) en Noordeinde (20). Kanttekening is dat het bereik niet uitdrukt in hoeverre dit dezelfde mensen betreft, oftewel het bereik geeft niet aan of iedereen van het dorp langskomt.

4.1.3 Conclusie

De gemeente Oldebroek kent zes verschillende kernen/dorpen. De grootte van een dorp heeft invloed op de hoeveelheid faciliteiten die aanwezig zijn en deels op de cohesie die daar heerst. De invulling die besturen aan hun dorpshuis geven is vervolgens mede afhankelijk van de grootte van het dorp. Ook bepalen behoeften die er leven in het dorp de invulling van het dorpshuis. Het is belangrijk dat hierop wordt aangesloten omdat een dorpshuis van maar ook vóór het dorp is.

Het bereik van de dorpshuizen, als indicator hiervoor, geeft aan dat dit het geval is omdat elk dorpshuis minstens gemiddeld 4 keer per jaar bezocht wordt per inwoner. Wel zijn er grote verschillen in de bereikcijfers tussen de dorpshuizen. Hoewel dit wat zegt over de mate waarin er in behoeften van inwoners wordt voorzien, is de kanttekening bij deze indicator dat wanneer een dorpshuis meer aanbiedt er ook vaker een reden is om het dorpshuis te bezoeken. Dit aanbod is weer afhankelijk van de vraag en het bijbehorende draagvlak vanuit het dorp, de schaalgrootte en de ondernemingszin.

4.2 Wat bieden dorpshuizen?

De vorige paragraaf ging in op de plek die dorpshuizen innemen in de kern en in welke mate er wordt aangesloten bij de behoeften. Deze paragraaf geeft inzicht in hoe dit wordt gedaan: welke activiteiten bieden dorpshuizen? Naast dat een dorpshuis activiteiten biedt voor de betreffende kern kan er ook sprake zijn van bovenlokale functies: dat inwoners uit een andere kern ook gebruik maken van activiteiten/voorzieningen in een dorpshuis.

4.2.1 Welke activiteiten bieden dorpshuizen (niet)?

Bijlage D bevat per dorpshuis een overzicht van de activiteiten die het dorpshuis biedt, in welke frequentie en wat het totaal aan activiteiten jaarlijks is. Het totaal aan activiteiten varieert per dorpshuis van 190 tot 900. Dit heeft mede te maken met de openingstijden van het dorpshuis (is er bijvoorbeeld mogelijkheid voor inloop of vergaderingen overdag), of het dorpshuis deelneemt aan het horecaconvenant of dat een commerciële horecavergunning heeft (waardoor er meer partijen van persoonlijke aard kunnen plaatsvinden) en de grootte van het dorp: hoeveel partijen zijn er om te huisvesten.

Alle dorpshuizen activiteiten organiseren activiteiten voor diverse doelgroepen, het zij in verschillende mate. Specifiek voor senioren is SWO actief in drie dorpshuizen (Talter, Brinkhof en Bouwakker). De overige dorpshuizen kennen op z’n minst één activiteit voor senioren.

De dorpshuizen geven aan dat jeugd bereiken en betrekken is lastiger is, een uitzondering hierop is ’t Noorderhuukien. De besturen vinden dat wel jammer omdat zij graag het hele dorp bereiken, maar verwachten dat hier ook niet zo’n behoefte aan is. Een mogelijke reden is dat (sport)voorzieningen waar jongeren elkaar ontmoeten in de overige dorpen goed bereikbaar zijn. Vanaf Noordeinde zijn die voorzieningen wat verder weg en hier ontplooit de jeugd zelf activiteiten, ook in het dorpshuis.

In de dorpshuizen in de twee grootste kernen, en vooral de Talter, vinden veel activiteiten in het kader van gezondheidzorg plaats. In de dorpshuizen in de middelgrote kernen is dit beperkt tot een

trombosedienst of een Wmo-gesprek. De dorpshuizen in de twee kleinste kernen beschikken over geen enkele gezondheidsdienst. Naast zorgvoorzieningen vinden maatschappelijke organisaties een plek in de twee grootste dorpshuizen. Hier is ook meer sprake van verhuur aan (deels commerciële) partijen. In de kleinere dorpshuizen vinden over het algemeen meer dorpsevenementen plaats. Verder voorzien voornamelijk MFC de Brinkhof en Kulturhus de Talter in bovenlokale functies omdat hier voorzieningen aanwezig zijn die in andere kernen niet aanwezig zijn. Het gaat dan om voorzieningen zoals het sociaal team, de politie, het CJG (in het gemeentelijk gedeelte van de Brinkhof), de sportzaal en Icare (Talter). De vestigingen van de bibliotheek in Wezep en Oldebroek worden vanuit andere kernen bezocht.

Dorpshuizen missen gezondheidsvoorzieningen. Besturen noemen een priklocatie en bijvoorbeeld begeleide dagbesteding. Naast dat dit inspeelt op een (mogelijke) vraag heeft dit ook een gunstig effect op de bezettingsgraad en daarmee de exploitatie van het dorpshuis overdag. Zie hoofdstuk 6 voor een visie op dit onderwerp. Behalve gezondheidsvoorzieningen mist Noordeinde een bibliotheek en is de Heerdt bezig om de bibliotheek in te lijven in de nieuwe accommodatie. Ook ’t Grinthuus probeert een particulier uitwisselpunt voor boeken te realiseren. Hieruit blijkt dat dorpshuizen in dorpen met een minder hoog voorzieningsniveau hier zelf actief een rol in nemen. Ook dit is een meerwaarde van de dorpshuizen.

Bovengenoemde activiteiten en het huisvesten van organisaties vertaalt zich als volgt in de bezettingsgraad, ook zijn de bijbehorende openingstijden weergegeven:

Dorpshuis	Openingstijden	Bezettingspercentage
MFC de Brinkhof	Vaste tijden + reservering	78%
De Heerdt	Wanneer er activiteiten zijn	42%
De Bouwakker	Wanneer er activiteiten zijn	41%
‘t Grinthuus	Wanneer er activiteiten zijn	29%
‘t Noorderhuukien	Wanneer er activiteiten zijn	22%
Kulturhus de Talter	Vaste tijden + reservering	n.n.b.[3]

Toelichting op tabel 3
De twee grootste dorpshuizen zijn de enigen met vaste openingstijden. Zij zijn ook de enige dorpshuizen die maatschappelijke organisaties structureel huisvesten. De Heerdt kijkt wat betreft de nieuwbouw nog naar een juiste invulling van de openingstijden. De overige dorpshuizen zijn open wanneer er activiteiten zijn.

Het bezettingspercentage laat zien: hoe groter het dorp, hoe hoger het bezettingspercentage. Het bezettingspercentage is als volgt berekend: (werkelijk aantal bezette dagdelen per week/18. Het maximaal mogelijke dagdelen per week is 6x3=18. Daarbij gaan we ervan uit dat dorpshuizen niet iedere dag van de week open zijn.

De bezettingsgraad varieert van 22% (‘t Noorderhuukien) tot 78% (MFC de Brinkhof). Kanttekening bij de berekening van deze bezettingsgraad is de volgende: Er is gekeken naar vaste wekelijkse

[3] Kulthurhus de Talter kan bezettingspercentage niet aanleveren

activiteiten, wat betekent dat evenementen (eenmalig) en regelmatige, maar minder frequente, activiteiten ook niet zijn meegenomen. Oftewel, de werkelijke bezettingsgraad ligt daarmee per dorpshuis wat hoger, zeker bij de dorpshuizen die veel evenementen organiseren, zoals ’t Noorderhuukien.

Kijkend naar de ochtend-, middag- en avondbezetting verschilt het per dorpshuis of dit percentage hoger of lager is dan hun gemiddelde bezettingsgraad over de gehele dag. Het huisvesten van maatschappelijke organisaties komt in Wezep (indirect) ten goede aan de bezetting overdag. Hoewel zij deels gevestigd zijn in het gemeentelijke deel van het dorpshuis, huren zij vergaderruimtes in het dorpshuisgedeelte. Verder hebben de overige dorpshuizen in elk geval overdag lege ruimtes. De Talter en de Heerdt verzorgen (tijdelijk) schoolopvang. Het kunnen huisvesten van partijen overdag is gunstig voor de bezettingsgraad en daarmee voor de exploitatie. Daar moet wel vraag vanuit het dorp naar zijn, de mogelijkheid er wat betreft schaalgrootte moet er zijn en vraagt het tot slot bereidheid van (vrijwillige) beheerders.

4.2.2 Conclusie

De dorpshuizen in de kleinere kernen voorzien op het moment vooral in de behoefte van de inwoners van die kern in de vrije tijd. In de twee kleinste kernen wordt dit ook volledig verzorgd door vrijwilligers. De Bouwakker en de Heerdt, de dorpshuizen met een commerciële horecavergunning, werken wel met betaalde beheerders. De twee grote dorpshuizen hebben (ook) overdag een betere bezetting dan de andere dorpshuizen. Omdat ze maatschappelijke organisaties huisvesten, wat past bij hun schaalgrootte en bovenlokale functie, hun openingstijden en het betaalde beheer.

4.3 Conclusie

Dit hoofdstuk biedt op verschillende manieren inzicht in de maatschappelijke meerwaarde, de betekenis die elk dorpshuis heeft, in de kern. Elk dorpshuis geeft hier op zijn eigen manier invulling aan. Wat het beste aansluit bij het dorp wordt bepaald door verschillende factoren die met elkaar samenhangen. De enige conclusie die hieruit getrokken kan worden is dan ook dat dorpshuizen niet met elkaar te vergelijken zijn wat betreft het maatschappelijk rendement dat ze bieden. Maar dat de indicatoren die hiervoor geboden zijn (zoals het bereik, aantal en type activiteiten, bezettingsgraad) in samenhang met elkaar en per dorpshuis afgewogen moeten worden.

Ter illustratie: uit het aantal activiteiten blijkt dat MFC de Brinkhof gezien de grootte van het dorp (tabel 1) en dorpshuis, weinig activiteiten biedt. Echter heeft het dorpshuis wel een hoge bezettingsgraad doordat het maatschappelijke organisaties huisvest. In het licht van de profielschets zijn dit ook logisch verklaarbare uitkomsten: veel verenigingen in Wezep hebben een eigen accommodatie en maken daardoor geen gebruik van het dorpshuis. Daarbij is het huisvesten van de maatschappelijke organisaties een bewuste keuze geweest tijdens de verbouwing, evenals het efficiënt ontwerpen van de ruimte vanwege het aanbod dat er al is. Was er alleen naar het aantal activiteiten gekeken en hierop een vergelijking gemaakt met de andere dorpshuizen dan was het oordeel over het maatschappelijk rendement anders geweest. Kortom, een dorpshuis heeft maatschappelijk rendement wanneer het er vóór het dorp is. Hoe, dat verschilt per dorp. Het volgende hoofdstuk plaatst de dorpshuizen en hun betekenis in de samenleving in financieel perspectief.

5 Hoe worden dorpshuizen financieel gefaciliteerd?

Dit hoofdstuk geeft allereerst inzicht in hoe de gemeente Oldebroek de dorpshuizen financieel faciliteert (paragraaf 5.1). Omdat elk dorpshuis anders is, niet alleen qua plek in de samenleving maar ook financieel, worden deze jaarlijkse kosten vanuit de gemeente geduid aan de hand van de boekhouding van de dorpshuizen (paragraaf 5.2).

5.1 Kosten gemeente per dorpshuis

5.1.1 Jaarlijkse totale kosten gemeente en kosten per inwoner

Onderstaande tabel bevat de kosten die de gemeente Oldebroek jaarlijks maakt voor de dorpshuizen. Het eventuele subsidiebedrag is in de eerste kolom apart van de totale kosten weergegeven. Ter vergelijking staan behalve de kosten van 2019 ook de gemiddelde kosten van de afgelopen jaren en de gemiddelde begrote kosten van de komende jaren weergeven. Tot slot geeft de laatste kolom de kosten per inwoner van het dorp weer.

Tabel 4: jaarlijkse kosten gemeente Oldebroek en kosten per inwoner per dorpshuis

Begroting	Gemiddelde kosten gemeente 2018-2020	Subsidie	Gebouw	Totaal begroting 2021 (subsidie en gebouw)	Kosten per inwoner per kern
't Grinthuus	€18.400	€ 9.089	€ 7.400	€ 16.489	€ 12,92
Noorderhuukien	€ 11.400	€0	€ 9.500	9.500	€ 36,82
MFC de Brinkhof	€ 90.000	€ 19.000	€ 53.000	€ 72.000[4]	€ 5,95
Kulturhus de Talter	€128.100	€ 130.000	€ 0	€ 130.000[5]	€ 20,68
De Heerdt	€0	€0	€ 0	€ 0[6]	€ 0 / (gem. € 24,60 v.a. 2021)
De Bouwakker	€0	€0	€ 0	€ 0[7]	€ 0
Totale kosten gemeente aan dorpshuizen	€247.900	€ 158.089	€ 69.900[8]	€ 227.989	€ 9,66(gem. € 11,96)

[4] De opgenomen post in de begroting is lager dan voorgaande jaren omdat de subsidie teruggebracht is van € 39.000 naar € 19.000 per jaar.
[5] Dit is inclusief de gymzaal, zie aanbeveling in de conclusie.
[6] Hart van Oosterwolde gaat na realisatie € 54.000 per jaar kosten (omgerekend).
[7] Voor beheer en onderhoud van de aangrenzende gymzaal ontvangt het bestuur een vergoeding (vanuit sport) die niet meegenomen is in deze visie.
[8] De gebouwbeheerplannen (MJOP's) worden in 2022 herzien en ter vaststelling worden aangeboden aan de raad. Dan hebben we weer een actueel beeld over de beheerskosten.

Toelichting op de kosten

Eerste kolom

De gemiddelde kosten over de afgelopen jaren wijken niet veel af van de huidige posten op de begroting. De enige uitzondering hierop vormt MFC de Brinkhof, waar conform de afspraken het subsidiebedrag na vier jaar met € 20.000 teruggebracht is naar € 19.000 per jaar (was € 39.000 per jaar).

Tweede kolom:

In totaal verleent de gemeente Oldebroek jaarlijks € 158.500 subsidie aan de dorpshuizen, verdeeld over drie dorpshuizen. Subsidies worden verleend omdat de aanvrager in de begroting kan aantonen dat er een tekort op de exploitatie te verwachten valt. Deze dorpshuizen verantwoorden de subsidie na afloop van het subsidiejaar met een jaarverslag dat is opgesteld door een externe partij.

Derde kolom:

De totale kosten bedragen jaarlijks € 69.900 Deze kosten komen voort uit de verschillen in eigendom, beheer en onderhoud. Zie ook paragraaf 5.1.2.

Vijfde kolom

De laatste kolom geeft de kosten per inwoner, gebaseerd op het inwoneraantal in 2021 per kern. In totaal geeft de gemeente Oldebroek in gemiddeld € 10 per inwoner uit aan dorpshuizen. Per kern variëren de kosten van € 0 tot € 36 per inwoner. (m.u.v. Hart van Oosterwolde: zie paragraaf 5.1.2)

De kosten per inwoner variëren sterk. Daar zijn een aantal oorzaken voor. Bij Kulthurhus de Talter wordt de subsidie voornamelijk ingezet voor de sporthal. Het bestuur geeft aan dat het tekort op exploitatie vooral wordt veroorzaakt door de sporthal: de gemaakte kosten bij gebruik kunnen niet op tegen de huuropbrengsten. Waarbij de bezettingsgraad van de sporthal toch tussen de 80-90% is. Omdat het één gebouw betreft zijn de kosten echter niet zuiver te scheiden. De hogere kosten per inwoner worden in Oldebroek vooral verklaard door de aanwezigheid van de sporthal.

Een ander punt om rekening mee te houden bij MFC de Brinkhof en de Talter is dat behalve inwoners van Wezep en Oldebroek ook bewoners uit andere kernen gebruik maken van voorzieningen in deze dorpshuizen. Verder is ’t Noorderhuukien relatief duur per inwoner. Echter is het logisch dat een gebouw bepaalde basiskosten met zich meebrengt, ongeacht het aantal inwoners van de kern waar het gebouw staat.

5.1.2 Eigendom, beheer en onderhoud

Aan de verschillende kosten in tabel 4 liggen verschillende verhoudingen wat betreft eigendom, beheer en onderhoud ten grondslag. Die worden onderstaand toegelicht.

In eigendom gemeente Oldebroek

De gemeente Oldebroek is eigenaar van drie dorpshuizen: ’t Noorderhuukien, ’t Grinthuus en MFC de Brinkhof. Aan het beheer en onderhoud van deze gebouwen liggen huur- of bruikleenovereenkomsten ten grondslag. De algehele beleidslijn vanuit het beheerplan daarbij is dat al het buitenonderhoud door de gemeente gedaan wordt en dat het binnen onderhoud (incl. inventaris) voor rekening van de gebruikers komt. In het algemeen komen alle grote investeringen met een cyclus van 10 jaar of meer

voor rekening van de gemeente. De genoemde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in demarcatie-overzichten per gebouw.

Na verbouw en uitbreiding van de Brinkhof is het gebouw overgedragen aan de gemeente. De gemeente is daarmee verantwoordelijk voor het toekomstig (groot) onderhoud. Hier tegenover staat dat de Brinkhof als enige dorpshuis marktconforme huur betaalt aan de gemeente Oldebroek. Bij de dorpshuizen 't Grinthuus ('t Loo) en 't Noorderhuukien (Noordeinde) is er sprake van een verdeling voor klein- en groot onderhoud. Deze informatie verklaart het verschil tussen eventuele subsidielasten en de totale kosten vanuit de gemeente per pand.

Niet in eigendom gemeente Oldebroek

De tweede categorie betreft de dorpshuizen waar de gemeente geen eigenaar van is. In die zin strekt deze notitie verder dan alleen het maatschappelijke vastgoed maar richt zich op alle dorpshuizen. De dorpshuizen in Hattemerbroek, Oldebroek en Oosterwolde zijn in eigendom van de dorpshuisverenigingen. Dit betekent dat de dorpshuizen zelf verantwoordelijk zijn voor het groot onderhoud en het door de gemeente gestelde kwaliteitsniveau 'sober en doelmatig' ook niet op deze gebouwen van toepassing is.

De gemeente heeft geen kosten aan de Bouwakker in Hattemerbroek en de Heerdt in Oosterwolde. Deze twee dorpshuizen hebben een commerciële horecavergunning en ontvangen om die reden dan ook geen subsidie. Oftewel, beide dorpshuizen kosten de gemeente geen geld. Hattemerbroek ontvangt wel een subsidie voor de gymzaal die zij in beheer hebben. Dit is een kleinere accommodatie dan een sporthal en gerund door vrijwilligers. Dit kan dankzij de subsidie net uit.

Tot slot geeft de tabel aan dat in de toekomst wel kosten worden gemaakt voor het (nieuwe) dorpshuis in Oosterwolde. Ten tijde van schrijven wordt er gewerkt aan het plan "Hart van Oosterwolde", een multifunctioneel centrum waarin het dorpshuis een plek krijgt. De gemeente heeft het pand in eigendom, de vereniging wordt verantwoordelijk voor het (groot) onderhoud. Na 10 jaar wordt gebouw overgedragen aan de organisatie (en vervallen daarmee ook de kosten?)

5.2 De boekhouding van dorpshuizen

De facilitering vanuit de gemeente richting dorpshuizen dient in het perspectief van de boekhouding van de dorpshuizen geplaatst te worden om tot een vergelijking te kunnen komen.

5.2.1 Inkomsten en uitgaven

De twee kleine, zelfstandige, dorpshuizen met een horecaconvenant ('t Noorderhuukien en 't Grinthuus) hebben per jaar een gemiddelde omzet van rond de €50.000. De belangrijkste inkomstenbron komt uit de baromzet. Deze dorpshuizen vragen meestal geen huur aan hun gebruikers. De gebruikers wonen vooral in de kern, of het gaat om lokale verenigingen, en die betalen vooral via consumpties. De huisvestingkosten vormen 20% van de omzet en ook de personeelsuitgaven zijn laag omdat ze geen personeel op de loonlijst hebben staan.
De dorpshuizen met een commerciële horecavergunning (Bouwakker en De Heerdt) hebben een omzet tussen de €100.000 en €150.000. Deze dorpshuizen ontvangen meer huurinkomsten maar dit vormt alsnog minder dan 10% van de omzet. Ook hier zijn de zijn de barinkomsten de belangrijkste inkomstenbron en vormen zelfs gemiddeld de helft van de omzet. Beide dorpshuizen hebben personeel op de loonlijst wat maakt dat de uitgaven wat hoger zijn.

De twee grootste dorpshuizen (MFC de Brinkhof en De Talter) hebben een omzet tussen de €200.000 en €330.000. Hier vormen de huurinkomsten meer dan de helft van de omzet. De subsidies vormen daarna een substantieel deel van de inkomsten. De barinkomsten vormen hier juist het laagste percentage, namelijk 13% van de omzet. De uitgaven hebben vooral betrekking op huisvesting en personeel (wat bij MFC de Brinkhof deels bestaat uit huur aan de gemeente Oldebroek).

Uit bovenstaande blijkt dat dorpshuizen verschillen in type inkomsten en uitgaven. Het hebben van een commerciële horecabestemming is in Hattemerbroek en Oosterwolde een goede manier gebleken om inkomsten te genereren. Andere dorpshuizen geven aan goed uit de voeten te kunnen met het horecaconvenant. (of zien niet de mogelijkheid om de overstap te maken vanwege de schaalgrootte). Voor de twee grootste dorpshuizen is het verhuren van ruimtes lucratief. Dit sluit aan bij een behoefte vanuit de samenleving en/of markt, het feit dat deze kernen in bovenlokale functies voorzien en is bovendien uitvoerbaar omdat ze met vaste openingstijden werken (met een betaalde beheerder).

Behalve dat de kosten vanuit de gemeente per dorpshuis verschillen, wat voor een groot deel te maken heeft met de beheer- en onderhoudsconstructie, heeft diezelfde constructie vanzelfsprekend ook invloed op de kosten die de dorpshuizen hebben. Naarmate dorpshuizen zelf voor meer onderhoud verantwoordelijk zijn, zijn de opgenomen voorzieningen en reserves hoger.

De kleine dorpshuizen met gedeeld beheer en onderhoud hebben ongeveer hetzelfde bedrag hiervoor opgenomen maar hebben hiervoor geen onderhoudsplan opgesteld. Reden hiervoor is dat ze voor het meeste grote onderhoud niet verantwoordelijk zijn. De dorpshuizen die zelf eigenaar zijn van het pand en verantwoordelijk voor al het onderhoud beschikken wel over een onderhoudsplan en nemen hiervoor voorzieningen op. Tot slot beschikken gesubsidieerde dorpshuizen over onbestemde reserves. Enerzijds heeft de gemeente baat bij een reserve, omdat het dorpshuis dan opgewassen is tegen tegenvallers, anderzijds is niet inzichtelijk in hoeverre het subsidiebedrag nodig is of dat (een deel van) het exploitatietekort vanuit de reserve door het dorpshuis zelf kan worden aangevuld.

5.3 Conclusie

De financiële paragraaf brengt wat nuancering aan in manier waarop de gemeente de dorpshuizen faciliteert. Een pand kent bepaalde vaste kosten, die ongeacht het inwonertal drukken op de accommodatie. Daardoor lijkt het of de dorpshuizen in de kleine kernen relatief veel kosten per inwoner. Dit is echter verklaarbaar. Waar een sportvoorziening deel uitmaakt van de accommodatie brengt dat meer kosten met zich mee. De inrichting is kostbaar (toestellen en sportmaterialen) en schoonmaak van een sportvoorziening is arbeidsintensiever en brengt daarmee meer kosten met zich mee. De gemeente verstrekt subsidie om de exploitatie van een dorpshuis sluitend te maken. Daarbij is de lijn dat de dorpshuizen met een horecavergunning zelf verantwoordelijk zijn voor de exploitatie en geen subsidie voor de dekking van een exploitatietekort kunnen aanvragen.

6 Dorpshuizen nu en in de toekomst

Dit onderzoek levert inzicht in het maatschappelijk rendement van de dorpshuizen en inzicht in de jaarlijkse kosten van gemeente aan de dorpshuizen per inwoner. Afzonderlijke conclusies wat betreft het maatschappelijk rendement en de kosten zijn in de betreffende hoofdstukken opgenomen. Paragraaf 6.1 combineert deze informatie en presenteert aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek. Paragraaf 6.2 bevat de visie op dorpshuizen.

6.1 Conclusies en aanbevelingen

Het doel van dorpshuizen in de gemeente Oldebroek, en daarmee de opdracht aan de dorpshuisbesturen, is als volgt:

> in iedere kern een toegankelijke accommodatie voor inwoners van de gemeente Oldebroek waar activiteiten door en voor inwoners van de betreffend kern worden georganiseerd en waar zo ontmoeting plaatsvindt.

Hier geven de dorpshuisbesturen op hun eigen manier invulling aan, mede afhankelijk van wat past bij het dorp qua karakter en grootte en de behoeften die er leven. Oftewel, dorpshuizen leveren maatwerk.

De gemeente levert op haar beurt ook maatwerk aan de dorpshuizen. Omdat de dorpshuizen verschillend zijn door eerder genoemde factoren verschilt de ondersteuning vanuit de gemeente ook per dorpshuis. Dit uit zich in verschillen in eigendom, beheer en onderhoud van de accommodaties en financiering van dorpshuizen.

Dit onderzoek heeft deze verschillen in kaart gebracht, geduid en in perspectief gezet. Hoewel er per dorpshuis natuurlijk verbeterpunten zijn, volgen veel keuzes logisch voort uit de betreffende situaties. Dat betreft zowel de exploitatie door het bestuur als de ondersteuning die de gemeente biedt. Een antwoord formuleren op de vraag of de kosten van de gemeente aan een dorpshuis in verhouding staan tot het maatschappelijk rendement wat het dorpshuis biedt, is aan het college en de raad tijdens het behandelen van de begroting.

De raad heeft aangegeven behoefte te hebben aan sturingsinformatie. Echter, zoals blijkt uit het onderzoek zijn de gebruikte indicatoren in dit onderzoek niet bruikbaar voor een vergelijking tussen dorpshuizen vanwege het maatwerk wat dorpshuizen leveren. Daarmee wordt voorbij gegaan aan de context. Dit betekent dat cijfermatige monitoringsinformatie nietszeggend is. Daarnaast sluit monitoring niet aan bij de opvatting dat we ons willen richten op de vraag vanuit de samenleving. Bovendien vraag dit extra ambtelijke capaciteit en meer tijd van vrijwilligersbesturen en beheerders vraagt. De eerste aanbeveling, aansluitend op Oldebroek voor Mekaar, is dan ook de volgende:

> **Aanbeveling 1**: elk dorpshuis is en mag anders zijn omdat het vóór het dorp bestaat. Dit is leidend en daarmee blijft de ondersteuning ook verschillend. Vanwege dit maatwerk is cijfermatige monitoringsinformatie nietszeggend. Sturing wordt daarom gedaan bij de subsidieverstrekking waarbij door het college bij de verantwoording wordt beoordeeld of de doelstellingen uit de subsidiebeschikking worden (of zijn) nagekomen.

Ten tweede blijkt uit het onderzoek dat verschillende dorpshuizen ook beschikken over een sportaccommodatie (gymzaal of sporthal). Het is zuiver om de subsidie die wordt geleverd aan het dorpshuis te scheiden van de subsidie die wordt geleverd aan de sportaccommodatie, wat nu niet bij elk dorpshuis gebeurt. Daarom is de aanbeveling als volgt:

> **Aanbeveling 2**: subsidies die worden verstrekt aan sportaccommodaties die gehuisvest zijn in een dorpshuis worden uit de subsidie voor de dorpshuizen gehaald en onder de sportvoorziening geschaard.

6.2 Dorpshuizen in de toekomst

Naast dat dit onderzoek ingaat op de vragen vanuit de raad, inzicht geeft in de huidige situatie biedt en aanbevelingen formuleert, bevat deze notitie ook een visie op dorpshuizen.

6.2.1 Coronapandemie

Eerst wordt echter kort stilgestaan bij de situatie op het moment van het onderzoek, namelijk de coronacrisis, die ook impact heeft (gehad) op de dorpshuizen. De gemeente heeft de verplichting op zich genomen om maatschappelijke organisaties, waaronder de dorpshuizen, te steunen. Het nadelige effect op de exploitatie is opgevangen met diverse subsidieregelingen vanuit het rijk, de provincie en de gemeente. De steunmaatregelen zijn nu voldoende. Wel kan de overgangsperiode nog spannend zijn van covid-tijd naar normaal omdat er dan mogelijk nog niet voldoende (bar)inkomsten zijn maar er ook geen steunmaatregelen meer aanwezig zijn. Onderstaand wordt een verdere blik, los van de pandemie, op de toekomst geworpen.

6.2.2 Toekomstvisie 2030

De toekomstsvisie 2030 zet in op het behoud van enkele basisvoorzieningen in alle kernen voor zover mogelijk, te weten basisonderwijs en een dorpshuis. De kleinschaligheid van de kleinere kernen in combinatie met de huidige trends van ontgroening/vergrijzing, schaalvergroting en minder financiële middelen, maken dat dit niet vanzelfsprekend is. Het vereist inzet en samenwerking van maatschappelijke partners en van de inwoners zelf. De gemeente wil dit actief ondersteunen. Afhankelijk van die inzet zijn meer voorzieningen mogelijk. Het combineren en multifunctioneel gebruiken van accommodaties kan uitkomst bieden.

6.2.3 Oldebroek voor Mekaar

De opdracht aan dorpshuizen is dat ze een toegankelijke accommodatie zijn in de kern waar activiteiten door en voor inwoners van de betreffende kern worden georganiseerd en waar zo ontmoeting plaatsvindt. Deze opdracht is gegeven binnen het beleidskader van zelfstandigheid en zelfredzaamheid, en Oldebroek voor Mekaar. Hoe invulling wordt gegeven aan deze opdracht is daarmee dus ook aan de dorpshuizen zelf en afhankelijk van de kern en de behoeften die daar leven. Vanuit dit beleidskader volgt ook dat dorpshuizen financieel zo zelfstandig mogelijk dienen te zijn. Het dorpshuis is voor, maar ook door de samenleving. Dit vraagt om ondernemende besturen.

6.2.4 Exploitatie overdag

Eén van de kansen is een betere exploitatie overdag, daar de meeste dorpshuizen vooral ’s avonds bezet zijn. Een voorbeeld is dat dorpshuizen aangeven vooral gezondheidsvoorzieningen te missen. In het kader van de Wmo wordt zorg steeds meer extramuraal aangeboden en zien voorzieningen voor senioren er anders uit. Er is meer vraag naar zorg thuis, aangevuld met bijvoorbeeld dagbesteding. De gemeente speelt hier echter geen rol hierin. Het is aan de dorpshuizen zelf om te onderzoeken of hier behoefte aan is, inschatten of het haalbaar is (gezien schaalgrootte en beschikbaarheid van vrijwilligers) en in gesprek te gaan met zorgaanbieders.

6.2.5 Relatie met de gemeente

Een risico bij een ondernemend dorpshuisbestuur (en/of een niet toereikend subsidiebedrag) is een te eenzijdige focus op een gezonde exploitatie en zo de opdracht uit het oog te verliezen, bijvoorbeeld door verhuur aan commerciële partijen. In dit spanningsveld is de dorpshuisfunctie doorslaggevend en waar nodig ondersteunt de gemeente hierin. Enige verbintenis vanuit de gemeente met het dorpshuis, in de vorm van een subsidie of als eigenaar van het pand, kan helpend zijn in het waarborgen van de dorpshuisfunctie.

6.2.6 Samenwerking binnen de kern

Naast dorpshuizen zijn er vaak meer maatschappelijke voorzieningen aanwezig in een dorp (denk aan sportverenigingen met een eigen accommodatie) die in het belang van hun exploitatie activiteiten organiseren die in het verlengde van hun bestemming of buiten hun bestemming vallen. In de eerste plaats is het belangrijk dat er tussen de maatschappelijke initiatieven in het dorp afstemming plaatsvindt over de rol en positie die men heeft in het maatschappelijk veld, zodat er geen ongezonde concurrentie ontstaat. De gemeente kan hierin faciliteren door de dorpscontactambtenaar of opbouwwerker in te zetten die hierin een bemiddelende rol vervult. In de tweede plaats is het, wanneer er initiatieven worden georganiseerd die buiten de vergunde mogelijkheden vallen, aan de gemeente om hier op te handhaven. Naast afstemming tussen maatschappelijke initiatieven kan in de toekomst het combineren en multifunctioneel gebruiken van accommodaties uitkomst bieden. Zo worden ruimtes beter benut, is er meer samenwerking en aansluiting in plaats van concurrentie en het verhoogt bovendien de ontmoetingsfunctie.

6.2.7 Minder vrijwilligers

Een landelijke trend is het afnemende aantal vrijwilligers. Bijna alle dorpshuisbesturen hebben moeite met het vinden van opvolging. Bovendien vraagt een bestuursfunctie, behalve een forse tijdsinvestering van vrijwilligers, zeker bij grotere dorpshuizen ook enige technische en/of bestuurlijke kennis wat het vinden van vrijwilligers nog moeilijker maakt. Zeker wat betreft kleinere dorpshuizen is het daarom van belang, dat hoewel het beleid zo autonoom mogelijk is, de gemeente er ook rekening mee houdt dat er grenzen zitten aan de belastbaarheid van vrijwilligers en dat wat gevraagd wordt van dorpshuizen past bij de schaalgrootte. Een andere opmerking bij dit onderwerp komt voort uit de Citisens analyse. Een opvallende uitkomst in deze analyse is dat de groep ‘zelfbewuste aanpakkers’ in heel de gemeente Oldebroek sterk oververtegenwoordigd is (42%) in vergelijking met Nederland (16%). Kenmerkend aan deze groep is dat ze zich bij relatief veel onderwerpen betrokken voelen en deze houding omzetten in actie. Ze helpen ook graag mee in de uitvoering van werkzaamheden. Ook is in vergelijking met andere groepen de betrokkenheid bij het verenigingsleven hoog en doen ze relatief veel vrijwilligerswerk. De gemeente is hier trotst op en koestert de vrijwilligers in de gemeente.

6.2.8 Duurzaamheid

Een onderdeel van toekomstbestendig zijn is een duurzaam gebouw. De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de verduurzaming van de dorpshuizen die zij in eigendom heeft. Dit maakt onderdeel uit van verduurzamingen van al het gemeentelijke vastgoed. Wij sluiten aan bij de doelstellingen vanuit het landelijke klimaatakkoord en hebben daarvoor een ‘Routekaart klimaatneutraal Oldebroek’ opgesteld.
In deze routekaart staat vastgelegd dat de eigen bedrijfsvoering, inclusief het gemeentelijk vastgoed, uiterlijk in 2025 energieneutraal moet zijn. Om hier te komen hebben we in 2019 een opdracht uitgezet bij een installatie-adviesbureau om de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen te onderzoeken en met concrete maatregelen te komen. Door het eigen vastgoed te verduurzamen wil de gemeente haar voorbeeldrol nemen naar de samenleving en het bedrijfsleven om hier ook invulling aan te geven.
De uitkomsten van deze onderzoeken, waarin de dorpshuizen Noordeinde, ’t Loo en Wezep[9] zijn meegenomen, worden in 2021 verwacht. Daarna ontvangen college en raad een voorstel om de duurzaamheidsmaatregelen tot aan 2025 zoveel als mogelijk op een natuurlijk (onderhouds- en vervangings-)moment uit te voeren. De huidige gebouwbeheerplannen (onderhoudsplannen) gaan uit van instandhouding van het bestaande, waarin geen extra financiële middelen voor verduurzaming

[9] Deze panden zijn eigendom van de gemeente.

zijn opgenomen. De besturen van de overige 3 dorpshuizen zijn als gebouweigenaar zelf verantwoordelijk voor het verduurzamen van hun accommodatie. Met de realisatie van het MFC Hart van Oosterwolde is hierin al een belangrijke stap gezet.

6.2.9 Meerwaarde voor de gemeente

Tot slot geeft een dorpshuis niet alleen meerwaarde in het dorp maar zijn de dorpshuizen ook een meerwaarde voor de gemeente. Het biedt een betrokken ingang in de kernen voor de gemeente en is daarmee een voorziening om te koesteren. Een voorbeeld is de wens van de gemeente Oldebroek om eenzaamheid aan te pakken. Een aantal dorpshuizen spelen een faciliterende/verbindende rol als 'warme plek' in de samenleving. De gemeente waardeert dan ook zeer wat de dorpshuizen, ieder binnen hun eigen kunnen, leveren. Oproep van de dorpshuizen aan de gemeente is dan ook om deze ingang te benutten om contact te maken met inwoners en gebruik te maken van het dorpshuis, bijvoorbeeld bij het organiseren van evenementen vanuit de gemeente.

6.3 Wat geven dorpshuizen mee aan de gemeente

Uit de interviews hebben dorpshuizen ook de gelegenheid gekregen om de gemeente iets mee te geven.

52. Wat moet gemeente meenemen in visie	
Bouwakker	1. Het ontwikkelen van een gemeenschappelijk beleid met de gemeente over hoe we de dorpshuisfunctie zien en kunnen versterken. Afstemming met de gemeente. De gemeente zit ons niks in de weg. *Reactie: beleid is in deze notitie vormgegeven.* 2. Hattemerbroek wil graag wat meer betrokken worden bij de maatschappelijke dingen waar de gemeente mee bezig is en dat dit niet alleen met Wezep en Oldebroek gebeurt. We zaten geregeld met de DCA om tafel. Het bestuur refereert aan de beleidsavonden voor het beleidsplan Sociaal Domein in 2018. Dat is zeer gewaardeerd. Als we ons laten horen, dan luistert de gemeente ook wel. *Reactie: de gemeente probeert de kracht van de samenleving zoveel mogelijk te benutten. Dit is hét fundament onder Oldebroek voor Mekaar. De contacten met de DCA vonden tijdens de pandemie, anders dan gebruikelijk, meer digitaal of met individuele bestuursleden persoonlijk plaats. Het dorpsoverleg (alle verenigingen in Hattemerbroek) is inclusief het bestuur van het dorpshuis.* 3. Men wil graag de gemeentelijke nieuwjaarsreceptie een keer organiseren. Daarover wil men graag in gesprek. *Reactie: het is lang 'traditie'/gewoon geweest om jaarlijks een nieuwjaarsreceptie te organiseren en dat te laten rouleren over de verschillende kernen. Vaak was het dan in het dorpshuis, maar dat moest dan wel kunnen. Denk dan aan het aantal bezoekers dat er in kan, bereikbaarheid, parkeergelegenheid, etc. Een aantal dorpshuizen/kernen kwam hierdoor niet of niet zo vaak aan bod. Hattemerbroek hoort daar bij, maar Oosterwolde en Noordeinde en 't Loo ook. De gemeente heeft wel oog voor het afnemen van producten van verbonden partners van deze dorpshuizen.* 4. De gemeente moet consequent de afspraken blijven nakomen en volgen (BOA) bijv. de drankvergunning. Schoenmaker blijft bij je leest en voorkom dat er oneerlijke concurrentie ontstaat in het dorp.

	Reactie: de boa controleert regelmatig de vergunningen (administratief en ter plaatse). Wanneer er signalen komen van illegale horeca activiteiten dan vinden er controles plaats. De gemeente is deels afhankelijk van meldingen die wij ontvangen. Wanneer het dorpshuis kan en wil benoemen waar het over gaat, dan gaan we graag het gesprek met hen aan. 5. We zien van alles ontstaan dat de dorpshuisfunctie ondermijnt. Als concreet voorbeeld noemen we activiteiten (feestjes en partijen) bij voetbalverenigingen en in keten voor jongeren. We vinden het jammer dat dat allemaal toegestaan wordt. De Huiskamer deed bijvoorbeeld een oproep dat ze eventueel ook zaaltjes voor feesten en partijen beschikbaar gaan stellen. Om dorpshuizen in stand te houden moet het beleid van de gemeente daar ook dienend aan zijn. Zorg dat je geen concurrenten van elkaar wordt in het dorp. *Reactie: de gemeente toetst een vergunningsaanvraag bij nieuwe initiatieven. Waar activiteiten plaatsvinden die niet toegestaan zijn moet de gemeente handhaven. De gemeente heeft niet de rol om de markt te beïnvloeden. Waar het gaat om lokale maatschappelijke partijen is het sterk wanneer deze onderling de verbinding zoeken en het gesprek aangaan met elkaar.*
Brinkhof	Wat voor visie bouwt de gemeente? Het bestuur zou willen weten of er bestaansrecht is van de dorpshuizen. Kijk naar de behoeftekant. Is het schaalniveau wel passend bij de kernen? Zoals men dat vroeger kende is het door de maatschappelijke ontwikkelingen in een ander daglicht komen te staan. Wat wil een gemeente met een dorpshuis bereiken, is een MFC niet meer toekomstbestendig? Er moet gekeken worden naar de behoefte in de kernen. Het romantische beeld van “mensen komen bij elkaar in een dorpshuis”, maar dat is niet meer van deze tijd. Het is geen zoete inval (zoals de Engelse pub), dat is er niet meer. Dat maakt niet uit, hoe groot het dorpshuis is. *Iedere kern heeft in principe het dorpshuis dat zij zelf vormgegeven heeft. De traditionele “zoete inval”, zoals genoemd, is inderdaad niet meer van deze tijd. Blijft wel overeind dat inwoners elkaar treffen wanneer zij voor hun eigen activiteiten naar het MFC, Kulturhus of dorpshuis gaan.*
Grinthuus	1. Het bestuur is zeker een jaar of 15 bezig geweest om een beheerder te krijgen. 2. Het bestuur is bang dat ze de subsidie kwijt raken. Ze kunnen de subsidie niet missen, zoveel geld is het niet voor de gemeente. We hebben een beheerder gehad, die is gestopt door ziekte. We pakken de taken nu zelf op en kunnen de subsidie inzetten voor de schoonmaak. De schoonmaaksters krijgen een vergoeding als ze de uren hiervoor maken. Dit is de enige voorziening in het dorp. 3. ’t Grinthuus is van de gemeenschap en niet van het bestuur (van het dorpshuis). Het bestuur regelt het.
Heerdt	Verzekeringstechnisch, aansprakelijkheid (vrijwilligers en besturen). UBO en WBTR (we halen de info zelf bij onze adviseurs). Verder geen tips. We houden de mailbox open voor nabranders.

Noordeinde	Wij zijn niet te vergelijken met de grote MFC's. We hebben het dorpshuis in bruikleen, de gemeente is eigenaar. De exploitatie is ondergebracht bij het bestuur van de BGN. We werken volledig met vrijwilligers en daardoor kunnen we de exploitatie draaiende houden en sluitend krijgen. Deze constructie willen we graag zo houden, wij willen geen eigenaar zijn of het pand huren. Het moet niet te ingewikkeld worden. Het beheer van 't Noorderhuukien moet geen baan naast onze baan worden. We zijn geen verlengstuk van de gemeente Oldebroek. Het moet laagdrempelig blijven, zo houden wij onze bestuursleden en vrijwilligers betrokken. *Reactie: in het stuk is in de visie opgenomen dat niet uit het oog verloren moet worden dat dorpshuizen gerund worden door vrijwilligers en dat er grenzen zitten aan wat van hen verwacht mag worden.*
Talter	1. Het bestuur geeft als input mee aan de gemeente dat zij in gesprek willen over de subsidie. Hiervoor wordt een afspraak met de wethouder gemaakt. Het bestuur heeft hier niet veel aan toe te voegen. *Reactie: dit gesprek heeft kort na het interview plaatsgevonden en de zorgen zijn besproken.* 2. De gemeente heeft volgens het bestuur geen visie, de raad is benieuwd of er een vergelijking te maken valt. De gemeente wil graag samen met de besturen de visie opstellen. 3. Elk dorp moet een dorpshuis hebben, dat was de mening van de raad. Toen kwam het horecaconvenant. Dat moet staande blijven, omdat dorpshuizen de inkomsten uit de horeca nodig hebben. Commerciële gebruikers kunnen interessant zijn voor het huishoudboekje. Maar denk na over de aard van deze gebruikers. Waak ervoor dat die de verenigingen niet afstoten, voor je het weet ben je een bedrijfsverzamelgebouw. Gemeente zorg voor kaders hierover. *Reactie: deze aspecten zijn meegenomen in het stuk.*
DCA	DCA 1 - Jammer dat veel subsidies verdwijnen, kleine kernen als Noordeinde en Oosterwolde moeten zich steeds meer zelf bedruipen. Het wordt lastig om het hoofd boven water te houden (onderhoud)- bv frituurpan kon via dorpsbudget. - Noordeinde horecaconvenant; makkelijker wanneer het een horecavergunning heeft; standaard toegestaan dat ze biertje drinken maakt – wat zijn eerdere overwegingen geweest om niet horecavergunning te doen? - ook een bron van inkomsten. – dorpshuizen hebben geen sponsors i.t.t. voetbalverenigingen. - Het is echt maatwerk, hebben allemaal een andere functie. – waken voor uniformiteit. – de kern is totaal anders (qua inwonersgrootte ook; Wezep meer op straatniveau – zie ook die monitor van Citisens), de mentaliteit is anders (omkijken, leefbaarheid dorp verhogen), de behoefte is anders. DCA2: - Centrale verbinding, ontmoetingsplek, ooit vond men: elk dorp moet zijn dorpshuis hebben, in Wezep werd daar iets anders tegenaan gekeken (door inwoners) - betrokkenheid vanuit de samenleving mag niet ontbreken bij

	een dorpshuis. – en dat een dorpshuis daar op aansluit. – hoeft het bestuur niet zelf te doen, kan ook een opbouwerker, of een maatschappelijke organisatie zijn die dit voor zijn rekening neemt. (betrokkenheid kan ook als je stichting bent). DCA3: - Dorpshuis is een basisvoorziening. Zo weinig mogelijk banden met de gemeente, iets van en voor het dorp. Pleiten voor zoveel mogelijk afstoten, geen gemeentelijke taak – overdragen aan de samenleving (warme overdracht). – is dat reëel: nu misschien niet maar moet wel het einddoel zijn. – incl. subsidierelatie weg.

55.Opmerkingen voor gemeente	
Bouwakker	Zijn er vanuit de WMO nog activiteiten in het sociaal domein die wij kunnen opnemen in ons beleid? *Reactie: Dorpshuizen zijn een centrale ontmoetingsplek in onze kernen, waar het gaat om dagbesteding is dit aan de dorpshuizen zelf om contact te zoeken met aanbieders. Bij ontwikkeling van beleid streeft de gemeente naar een integrale benadering van de opgaven waar zij voor staat, daar horen zeker ook de dorpshuizen bij.* Communicatie tussen dorpshuizen d.m.v. dorpshuizenoverleg (eens per jaar) erg goed.
Brinkhof	We zitten op het moment redelijk op lijn met de gemeente. We ervaren geen grote hiaten. Men is wel benieuwd naar de ontwikkelingen rondom Mariënrade (haak de projectleider aan). Het beeld van het project over huisvesting gebruikers deel van de gemeente is hen niet helemaal duidelijk. Tijdens het interview is dit toegelicht. *Reactie: er zal verbinding tussen het project en het bestuur gelegd worden.*
Grinthuus	De gemeente laat dingen op z'n beloop. De communicatie moet bij één persoon liggen. Vroeger kwamen de wethouders uit de gemeente, we liepen zo bij de wethouder binnen. We begrijpen dat dat niet meer kan. De huidige bestuurder staat iets meer op afstand. *Reactie: de relaties met 't Grinthuus zijn, gezien de eigendomsverhouding, intensiever, maar ook over meer personen verdeeld. De lijn vanuit het dorpshuis naar de gemeente loopt over het algemeen via de beleidsmedewerker, die de verbinding in de organisatie tot stand brengt.* *Het college heeft de opmerking dat er een afstand ervaren wordt ter harte genomen.*
Heerdt	
Noordeinde	We moeten goed opletten dat de belasting voor de vrijwilligers niet te zwaar wordt. We houden nu enthousiasme onder de inwoners en het is nooit moeilijk om vrijwilligers te vinden. Maar soms lijken we bijna een verlengstuk van de gemeente, we worden overal bij betrokken (Sport en bewegen, bouwplannen, eenzaamheid, arbeidsmigranten). De gemeente moet ook haar eigen rol pakken (in communicatie en participatie). We willen graag input leveren, maar het is niet de bedoeling dat de BGN overal als contactpersoon wordt tussen geplaatst. Onze kracht is ook onze kwetsbaarheid. We hebben in 2020/2021 maar met 3 à 4 bestuursleden gedraaid. De vertrekkende bestuurders zijn wel afgetreden, maar vanwege niet doorgaan van de ALV's zijn er veel later nieuwe benoemd. De OvM bijeenkomsten voorheen waren erg waardevol. Menselijk contact levert meer op dan mails! *Reactie: de gemeente waardeert de betrokkenheid van dit bestuur, maar als het bestuur ervaart dat zij als 'verlengstuk van de gemeente' worden gebruikt is dat een punt van aandacht. De dubbelrol van dorpshuis en belangenvereniging zou*

	een oorzaak hiervan kunnen zijn. Het dorp heeft zich in één groep verenigd en als zodanig komt ook alles bij dit bestuur terecht. *Reactie BGN: Wij zijn het eens met die conclusie en voelen ons ook zeker in onze activiteiten voor het dorpshuis gesteund door de gemeente. Wij waarderen wat de gemeente daarin allemaal doet (eigendom, onderhoud, corona-vangnet en het pro-actief meedenken)*
Talter	Wat wel en niet wordt verwacht van de gemeente: De verhouding is vooral de gemeente faciliteert het dorpshuis in de vorm van een subsidie. Meestal worden problemen besproken en opgelost. Ook hier zijn de lijnen kort. Het bestuur vraagt nog even wat ze aan zouden leveren. Dat is de lijst van organisaties en de bezetting van de zalen. Neem de tijd voor dit interview, het kost tijd, het bestuur hoopt dat er een goed beeld is ontstaan.

Bijlage A – Nadere regel subsidie dorpshuizen
Artikel 24 Dorpshuizen

1. Doelstelling

De doelstelling van de subsidie is het in standhouden van een dorpshuis in de gemeente Oldebroek dat toegankelijk is voor de inwoners van de gemeente Oldebroek en waar activiteiten worden georganiseerd door en voor de inwoners van de gemeente Oldebroek.

2. Doelgroep

De doelgroep omvat instellingen die een gebouw beheren dat tot doel heeft de leefbaarheid voor de inwoners te verhogen en daartoe door de Gemeente Oldebroek als zodanig is benoemd.

3. Voorwaarden

Aan de verlening worden de volgende voorwaarden gesteld:

a. instellingen kunnen alleen in aanmerking komen voor subsidie indien daarvoor een financiële noodzaak aanwezig is, welke de gemeente vaststelt;
b. instellingen overleggen minimaal 1 keer per jaar met een vergelijkbare instelling om ervaringen uit te wisselen en samen te werken met die andere instelling;
c. het bestuur stimuleert samenwerking tussen gebruikers van het dorpshuis en;
d. instellingen organiseren activiteiten voor de inwoners van de gemeente Oldebroek.

4. Subsidiegrondslag

De hoogte van de subsidie wordt gebaseerd op de afzonderlijke afspraken per dorpshuis.

5. Verantwoording

De subsidie wordt na afloop door het college vastgesteld, tenzij anders aangegeven in beschikking. Hiervoor worden verantwoordingsgegevens ingediend conform de Algemene subsidieverordening van de gemeente Oldebroek.

Bijlage B – Algemene vragenlijst dorpshuizen

Vooraf

Allereerst bedankt voor het doornemen van de vragenlijst! We zijn heel benieuwd naar de antwoorden.
De vragenlijst bestaat uit 4 onderdelen. Doormiddel van de vragen in deel 1 wordt uw dorpshuis in de kern geplaatst. In deel 2 zijn we benieuwd naar wat uw dorpshuis aanbiedt. Deel 3 gaat in op het financiële plaatje en tot slot bevat deel 4 diverse vragen, onder andere over de provinciale subsidie en natuurlijk de coronacrisis. Al deze vragen bij elkaar maakt het tot een lange vragenlijst. Vandaar het verzoek om vooraf al de vragen door te nemen zodat we tijdens het interview van 90 minuten, met een kleine pauze, toch de vragen kunnen beantwoorden.

Invulinstructie

We willen jullie vragen om bij het invullen van de vragenlijst de situatie zoals in 2019, voor de coronacrisis, in gedachten te nemen. Mochten antwoorden op vragen definitief anders zijn door corona dan kunt u dit natuurlijk als opmerking plaatsen. Daarnaast hebben we specifieke vragen opgenomen over zaken die anders zijn door de coronacrisis.

Deel 1 – Het dorpshuis in de kern (20 minuten)

1. Hoe zou u het dorp, de dorpscultuur en onderlinge verbinding met elkaar omschrijven? (*denk aan: waar bent u trots op en wat zou u willen veranderen?)*

2. Hoe zou u het (karakter van het) dorpshuis omschrijven?

3. Het woord dorpshuis is eigenlijk een verzamelnaam. Wat is volgens u een dorpshuis?
4. Op welke manier heeft volgens u uw dorpshuis een maatschappelijke meerwaarde in uw dorp?

5. Onderstaand staan een aantal functies van dorpshuizen (ook wel invulling: hoe wordt het dorpshuis gebruikt). In welke mate zijn de volgende functies op uw dorpshuis van toepassing?

		1 2 3 4 5	
1.Ontmoetingsruimte voor sociale contacten bewoners	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
2.Verhuren van ruimte en zo:			
a. Ruimte bieden aan inwoners en verenigingen met een eigen programma	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
b. Ruimte/onderdak bieden aan (maatschappelijke) organisaties	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
3.Het zelf organiseren van activiteiten (door bestuur of activiteitencommissie)	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing

6. Missen er naar uw mening functies in het rijtje hierboven? Zo ja, welke?

7. Welke functie past het best bij het dorp en haar inwoners?

8. Wat voor invulling zou u graag willen geven aan het dorpshuis? (als u helemaal tevreden bent met de huidige gang van zaken dan zijn de antwoorden hetzelfde als bij vraag 5).

---

		1 2 3 4 5	
1.Ontmoetingsruimte voor sociale contacten bewoners	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
2.Verhuren van ruimte en zo:			
a. Ruimte bieden aan inwoners en verenigingen met een eigen programma	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
b. Ruimte/onderdak bieden aan (maatschappelijke) organisaties	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing
3.Het zelf organiseren van activiteiten (door bestuur of activiteitencommissie)	Helemaal niet van toepassing	○ ○ ○ ○ ○	Helemaal van toepassing

---

9. Indien jullie ruimtes verhuren, ontvangen jullie hier huur voor? (meerdere antwoorden mogelijk)
    a. Ja, van organisaties
    b. Ja, van verenigingen
    c. Ja, van bewoners
    d. Nee.

10. Zijn er in uw dorp commerciële en niet-commerciële accommodaties waar organisaties/verenigingen hun activiteiten kunnen houden of zich kunnen huisvesten naast het dorpshuis? (meerdere antwoorden mogelijk).
    a. Ja, maar betreft commerciële accommodatie(s) (bijvoorbeeld horecagelegenheid)
    b. Ja, er is/zijn andere niet-commerciële accommodaties in het dorp
    c. Nee

<u>Contact met het dorp</u>

11. Hoe denkt u dat bewoners het dorpshuis zien?
12. Heeft u eerder bewoners van het dorp gevraagd welke activiteiten in het dorpshuis moeten plaatsvinden?
13. Heeft u inzicht in de behoeften die in de kern leven en draagt u hier naar uw mening voldoende aan bij?
14. Kent u binnen uw kern de bestaande dorpsgroep/klankbordgroep die zicht bezighoudt met belangen in uw dorp?
    a. Nee
    b. Ja
15. Indien ja, heeft u hier contact mee?

a. Zo ja: waarover?
b. Zo nee
    i. Waarom niet?
    ii. Zou u hier meer samen mee willen optrekken?

Deel 2 – Wat biedt uw dorpshuis? (15 minuten)

Vraag 16 tot en met 20 heeft u in 2016 ook ingevuld. De antwoorden zijn meegestuurd ter herinnering en kunt u gebruiken bij het opnieuw invullen. Wij zijn benieuwd of dit nog steeds actueel is. **Het gaat hierbij om de situatie vóór corona.** Mocht u nu al weten dat antwoorden door de coronacrisis definitief anders zijn dan kunt u dit aangeven bij de laatste vraag van dit onderdeel. We willen u vragen de vragen 16 t/m 20 in de bijlage 'Antwoorden vragenlijst 2016' aan te passen en voor het interview terug te sturen naar MTrompetter@oldebroek.nl

---

Vraag 16-20 invullen in de bijlage:

Activiteiten en partijen:

16. Welke activiteiten vinden plaats in de accommodatie, in welke frequentie? (hoe vaak per jaar)
17. Wie organiseert de activiteiten?
18. A. We willen graag weten hoeveel deelnemers en bezoekers u elk jaar krijgt
    B. Ten opzichte van wat u hebt ingevuld in 2016 (zie bijlage): is het aantal partijen, activiteiten en deelnemers stabiel, gedaald of gestegen en wat verwacht u in de toekomst?
19. Wat zijn de openingstijden?
20. Wat is de bezetting?

Vervolg vragenlijst:

21. Zijn er ook partijen aan wie u geen onderdak hebt kunnen bieden? Zo ja, om welke reden? Ging het om een incidentele of structurele huurder?

22. Zijn er naast de eerder genoemde activiteiten door u of door partijen nog andere organisaties met een eigen programmering die gebruik maken van het dorpshuis?
    a. Zo ja: welke organisaties

23. mist u of uw inwoners maatschappelijke voorzieningen in het dorp die in het dorpshuis een plek zouden kunnen vinden?
24. Weet u of inwoners uit andere dorpen gebruik van (voorzieningen in) uw dorpshuis, omdat dit in hun dorp niet aanwezig is? Zo ja, waarvan?
25. Weet u of inwoners uit uw dorp gebruik maken van (voorzieningen in) een ander dorpshuis omdat dit bij u niet aanwezig is? Zo ja, waarvan?
26. Welke antwoorden veranderen vermoedelijk definitief na de coronacrisis en waarom?

Deel 3 – Financiën (10 minuten)

Toelichting bij vragenlijst dorpshuizen die subsidie ontvangen: - de gemeenteraad wil graag inzicht in de financiering van de dorpshuizen. Alleen een subsidiebedrag opnemen geeft een vertekend beeld. Het opvragen van onderstaande gegevens dient dus vooral om de subsidie in de context te plaatsen. Enkele

gegevens hebben we al omdat u destijds een beroep heeft gedaan op de coronasteun en hiervoor gegevens in de vorm van corona rekenhulp heeft aangeleverd. We gaan er van uit dat deze cijfers compleet zijn en willen dit graag gebruiken voor het onderzoek. Mist hier iets aan? Laat dit dan even weten. Het gaat om onderstaande gegevens:

Toelichting bij vragenlijst dorpshuizen die geen subsidie ontvangen: de gemeenteraad wil graag inzicht in de financiering van de dorpshuizen. Alleen een subsidiebedrag opnemen geeft een vertekend beeld. Het opvragen van onderstaande gegevens dient dus vooral om de subsidie in de context te plaatsen. We snappen dat dit voor de dorpshuis X anders ligt omdat er geen subsidierelatie met de gemeente is. Toch zijn we voor het vergelijken van dorpshuizen (om zo een visie op te kunnen stellen) benieuwd naar deze informatie en hopen we dit te mogen gebruiken. Dit horen we graag tijdens het interview. Enkele gegevens hebben we al omdat u destijds een beroep heeft gedaan op de coronasteun en hiervoor gegevens in de vorm van corona rekenhulp heeft aangeleverd. Het gaat om onderstaande gegevens:

27. Inzicht in inkomsten en kosten dorpshuis middels volgende gegevens:

    Per dorpshuis is hier een overzicht gegeven van de inkomsten en kosten in 2019.

Een aantal gegevens kunnen we niet uit de corona rekenhulp halen en willen we jullie voorleggen:

28. Hebben jullie voorzieningen opgenomen en zo ja, waarvoor en voor welk bedrag?
29. Zijn jullie financieel in staat reserveringen op te nemen voor klein (en indien aan de orde: groot) onderhoud?
30. Hebben jullie een onderhoudsplan? (waarin staat welk onderhoud, waar jullie verantwoordelijk voor zijn, wanneer wordt uitgevoerd?).
31. Wat is jullie reserve?

32. Het subsidiebedrag wat ons dorpshuis ontvangt is normaal gesproken, Covid-19 buiten beschouwing, gelaten:
    a. Te weinig
    b. Niets aan veranderen
    c. Te veel

    Indien antwoord a of c. licht uw antwoord hieronder toe:

33. Financiën in de toekomst:
    a. Verwachten jullie met het huidige subsidiebedrag en ontvangen coronasteun financiële problemen in de komende twee jaar? Indien ja, licht toe:
    b. Zien jullie reële bedreigingen binnen nu en 5 jaar die het dorpshuis in een financieel moeilijke positie kunnen brengen*? (bijvoorbeeld door het verdwijnen van voorzieningen of activiteiten).*

Deel 4 – Overig (30 minuten)

34. Welke plannen lopen nu met betrekking tot het dorpshuis of die het dorpshuis aangaan?
35. - Dorpshuizen met horecaconvenant: Werkt u volgens het horecaconvenant en hoe bevalt dat?
    - Para commerciële dorpshuizen: de horeca heeft het zwaar sinds corona: op welke manieren biedt u deze problemen het hoofd?

36. Zijn jullie bekend met dorpshuizen.nl/DKK?
    a. Zo ja, maken jullie hier gebruik van voor hulp of advies?
    b. Zo ja, voegt dat wat toe?
    c. Zo nee, wanneer zou het wel wat toevoegen?
37. Heb je behoefte aan meer afstemming onderling met de dorpshuizen in de gemeente Oldebroek? En aanvullend: zoeken jullie elkaar ook op zonder dat de gemeente er bij zit?

<u>Bestuur en organisatie</u>

38. Hoe is/wordt het bestuur gevormd en wat zijn de regels hierbij?
    A Wezep en 't Loo: waarom heeft u gekozen voor een stichting en ondervindt u hier voor- en nadelen van?
39. Wat betreft de continuïteit van het bestuur: is het moeilijk om de bestuursfuncties te vervullen?
40. Welke rol neemt u als bestuur in nu en bent u tevreden over deze rol?
41. Hoe stimuleert u als bestuur de samenwerking tussen gebruikers van het dorpshuis?
42. Op welke wijze betrekt u als bestuur gebruikers bij het beleid van het dorpshuis?
43. Wat voor onderwerpen worden besproken tijdens het gebruikersoverleg?
44. Hoeveel vrijwilligers zijn er betrokken bij uw dorpshuis?
    a. Kunt u gemakkelijk vrijwilligers vinden?
    b. Van welke leeftijdscategorieën zijn deze vrijwilligers?

<u>Corona en een blik op de toekomst</u>

45. Tijdens de coronacrisis hoeft een dorpshuis niet volledig gesloten te zijn (nu tijdens de lockdown wel) en mag een dorpshuis onder bepaalde randvoorwaarden individuele ondersteuning, een besloten activiteit en dagbesteding vallend onder de WMO, organiseren.
    a) Bent u hier van op de hoogte?
    b) Heeft u, of is er in het dorpshuis iets georganiseerd tijdens de coronacrisis, of waren jullie volledig dicht?

46. Ziet u Covid-19 als een tijdelijk onderbreking en is het afwachten totdat de oude situatie weer opgepakt kan worden, of zou dit het 'nieuwe normaal' kunnen zijn en ontwikkelt u ideeën om in te spelen op dit 'nieuwe normaal' (waarbij corona gerelateerde maatregelen de norm zijn).

47. In 2016 is de vraag gesteld: wat denkt u in de toekomst nog extra toe te kunnen voegen aan de leefbaarheid van uw kern?
    a. destijds heeft u geantwoord: '*antwoord dorpshuis'* – In hoeverre is dit gelukt?
    b. Wat is nu uw antwoord op de vraag: wat denkt u in de toekomst nog extra toe te kunnen voegen aan de leefbaarheid van uw kern?

48. De samenleving verandert voortdurend en het is als dorpshuis belangrijk om hier op aan te sluiten.
    a. Wat voor veranderingen verwacht u de komende vijf jaar in de behoefte?
    b. Hebben jullie ideeën om te blijven aansluiten op de veranderende behoeften?

49. Welke toekomstbeeld (visie) heeft u op het dorpshuis: Hoe ziet het er over 5 jaar uit, wat voor dorpshuis wilt u dan zijn?

50. Staan deze visie en hoe u daar wilt komen opgeschreven in bijvoorbeeld een beleidsplan? Of bent u van plan dit te maken? (Indien aanwezig: zou u die dan willen sturen naar: mtrompetter@oldebroek.nl ?)

51. In hoeverre bent u tevreden over hoe het dorpshuis loopt: wat is het succes? En, indien aan de orde, wat kan er beter en wat heeft u hier voor nodig?

52. Zoals gezegd is de gemeente ook bezig met een visie op dorpshuizen. Heeft u punten die hier echt niet in mogen ontbreken? Oftewel: wat is belangrijk, wat moet echt blijven zoals het nu gaat, wat moet echt anders, etc?

Subsidie van de provincie

Bea heeft contact met jullie opgenomen over een provinciale subsidie die gebruikt kan worden voor a het investeren in toekomstbestendige maatregelen voor het dorpshuis b. het doen van onderzoek naar de vitaliteit en toekomstbestendigheid van het dorpshuis. Met passende plannen komt uw dorpshuis in aanmerking voor €…. subsidie.

53. Wat zijn jullie ideeën hierbij?

Afsluitend

54. Graag zouden wij voor het complete beeld de partijen en organisaties in het dorpshuis ook benaderen met enkele vragen. Indien jullie dit goed vinden: zouden jullie de link naar de online vragenlijst willen doorsturen? *Gaat om partijen genoemd bij vraag 16 en 22.*

55. Willen jullie nog wat kwijt aan de gemeente, zowel qua rol, op inhoud of op het gebied van communicatie?
    a. Wat verwachten jullie wel (en niet) van de gemeente?

56. Hebben jullie nog overige opmerkingen: onderwerpen die niet aan bod zijn gekomen, onduidelijkheden in de vragenlijst etc.?

Bedankt voor uw tijd!

Bijlage C – Feedback dorpshuizen conceptvisie

Datum	Afzender	Feedback	Reactie
23 juli 2021	De Talter (voorzitter)	Ik heb niets van de bestuursleden gehoord. Ik denk ook niet dat het erg leeft. Het is overigens ook behoorlijk abstract. Verder vraag ik me af, hoe het sport gebeuren uit elkaar getrokken zou kunnen worden, tenminste dat proef ik een beetje, ook naar aanleiding van die avond in het Noorderhuukien. We wachten wel af.	Naar aanleiding van deze opmerking is ambtelijk gereageerd dat er onderzocht gaat worden op welke manier die scheiding tussen sport en dorpshuis gerealiseerd kan worden.
11 augustus 2021	MFC de Brinkhof	Het is een lijvig rapport geworden! Hopelijk gaat het daadwerkelijk gebruikt worden en wordt het dus meer dan de beruchte “papieren tijger”.	11 augustus 2021
23 augustus 2021	De Bouwakker (voorzitter)	Het bestuur ziet dat er dorpshuizen zijn die subsidie ontvangen en dat de Bouwakker dat niet krijgt.	Ambtelijk is gereageerd en uitgelegd dat de dorpshuizen met een drank- en horecavergunning een commerciële exploitatie hebben en dat het dan niet mogelijk is om een exploitatiesubsidie te verlenen i.v.m. concurrentie met horeca.

23 augustus 2021	’t Grinthuus (penningmeester)	Heb het hele concept beleidsplan doorgenomen. Het subsidiebedrag klopt niet. Wij krijgen elk jaar € 9089,-- en geen € 9500,-- Voor de rest ga ik akkoord met de inhoud.	De subsidie is in 2012 na een bezuiniging met 10% op € 8.890 gesteld door de raad. In 2013 is er nog eenmalig een indexatie met 1% geweest. Dit verklaart het bedrag van € 9.089. Daarna is het subsidiebedrag bevroren. Het bedrag is in dit rapport gecorrigeerd (p.23).
8 september 2021	Noorderhuukien	Het is een uitgebreide en heldere visie geworden die een goed beeld geeft voor de gemeenteraad, maar zeker ook voor ons heel interessant is om te lezen. Op de verkorte versie hebben wij geen opmerkingen. In de volledige versie vinden we de verwoording op blz. 31 en 33 "wat geven dorpshuizen mee aan de gemeente" niet helemaal juist verwoord en wat dubbel. Zie de tekst hieronder.	De opmerkingen van het bestuur zijn verwerkt in de notitie. Ze gaven een betere nuancering.
1 september 2021	De Heerdt	Wij hebben het beleidsplan dorpshuizen doorgenomen en afgelopen dinsdagavond besproken in het bestuur. Wij hebben geen op- of aanmerkingen en zijn akkoord.	

Bijlage D – Activiteiten per dorpshuis

De Bouwakker - Hattemerbroek	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar (2019)**
slankclub	45
dansgarde	45
dammen	32
dansclub	25
toneel	12
swo	40
partijen(verjaardagen enz.)	50
evenement	15
toneel uitvoeringen. musicals,	10
trombose dienst	45
breiclub	45
bijeenkomsten algemeen belang tbv dorp	15
vergaderingen diversen (verenigingen en clubs)	60
cursussen/trainingen	25
sporthal activiteiten	250
Totaal aan activiteiten (excl. gymzaalactiviteiten)	**464**

't Noorderhuukien - Noordeinde	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar (2019)**
Zondagschool	35
Kinderclub	8
Jeugdclub	6
Noorderkoor	32
Vrouwenbond	8
Gymclub	32
Bgn vergadering	10
Noorderrestaurant	5
Hartreanimatie, clownclub, cursusjes.	1
Spelverg/bingoavonden	5
Spelverg/viswedstrijd	1
Spelverg/palingrookwedstrijd/rommelmarkt	1
Spelverg/simultaandammen	1
Spelverg/kerstmarkt	1
Bgn/5 mei optocht	1
Bgn/jaarvergadering	1
Bgn/koningsdag	1
School/feestelijke ouderavond	1
Kunst/cultuurdagen	1

Rockavond	13
Noorderkoor/paaswijding	1
begrafenissen	1
Luctor/ 1e kerstdag uitvoering	1
Gemeente Oldebroek/dorpsoverleg	1
Particulieren/verjaardagen, reünie, jubileum, etc	22
dorpsBBQ	1
Totaal aan activiteiten	**191**

Kulthurhus de Talter – Oldebroek	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar (2019)**
Seniorenkoor Oldebroek	45
concordia	135
bloedafname	100
Bijeenkomsten SWO	250
Icare thuiszorg	Elke dag
Icare zuigelingenzorg	5 dagen per week
Bibliotheek	5 dagen per week
Diverse vergaderingen	250
tienerhonk inloop	150
Diverse cursussen	50
Bijeenkomsten van persoonlijke aard	25
Vocal Match: Koor voor mensen met en zonder beperking	45
Klaslokalen voor de basisschool	200
Oranjevereniging	
Jamsessie Oldebroek	
Bootcamp Oldebroek	
Spreekuur diëtist	
Spreekuur diabetesverpleegkundige	
Diverse sporten:	6 dagen per week
Volleybal vereniging Blauw Wit	
Gymnastiekvereniging S.O.S	
Tennisvereniging S.O.S	
Voetbalvereniging Owios	
Muziekvereniging Concordia	
Seniorenorkest V.S.O	
Alle basisscholen sporten in de sportzaal	
Totaal aan activiteiten (voor zover bekend en excl. sporthal, school , bieb Icare en spreekuren)	**1050**

De Heerdt – Oosterwolde	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar**
Zangvereniging	Wekelijks
Muziekvereniging (David)	Wekelijks gymzaal
Muziekvereniging (David jeugd)	Wekelijks
Muziekvereniging (David drumband)	Wekelijks
Muziekvereniging (David muziekles)	Wekelijks
Schietvereniging (Willem Tell)	Wekelijks
Sjoelvereniging	Wekelijks
Biljardvereniging (LHK)	onregelmatig
Christenvrouw	Aantal keer per jaar
Dorpsbelangen	Wisselend
Gym vereniging FIT (gymzaal v.d. gemeente)	Zie bezetting gemeente
Speeltuin De Haerkamp	1 a 2 x per jaar
Beleggingsclub (damrakkers)	Maandelijks
Oranje Comité	Aantal keer per jaar (+/- 5x)
Oud&nieuw café - (50 personen)	1x per jaar
De Heerdt Koningsdag	1 x per jaar
Bingo Comité	maandelijks
Dart wedstrijd	2x per jaar
Ouderen middag	4 x per jaar
Concert met band	1x per jaar
Bloemschikcursus	4x per jaar
Workshop Schapen	1 per jaar
Oktoberfest	1 x per jaar
Schoolopvang	
WMO keukentafelgesprekken	Hangt af van behoefte
Totaal aan activiteiten (excl. school en partijen van persoonlijke aard)	**+/- 292**

't Grinthuus – 't Loo	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar**
1x per 2 weken Bingo Vrienden van 't Grinthuus	24
1x per 2 weken Bingo Speeltuinvereniging De Speelbus	24
1x per maand in de winterperiode spelmiddag De Speelbus	7
Elke week van 16.00 tot 19.00 uur darten	48
Elke week van 16.00 tot 19.00 uur kaarten	48
Meestal elke week uitzending voetbalwedstrijd tijdens het seizoen	40
Koffieochtend	1 x per maand
Totaal aan activiteiten	**203**

MFC de Brinkhof – Wezep	
Welke activiteiten	**Hoe vaak per jaar**
bingo	12
Cursus creatief	12
dansen	34
geheugentraining	15
glas in lood	7
sjoelen	33
taalpunt	15
Totaal aan activiteiten (excl. vergaderingen)	**128**